Lodzer Tageblat № 203

Opłata pocztowa uiszcz. ryczałtem

פרייז 10 גראשען

לאדזער טאגעבלאט

הײנט 6 זײטען

רעדאקציע און אדמיניסטראציע: פיעטריקאווער 16. טעלעפאנען פון: רעדאקציע 10057, פון אדמיניסטראציע 10047.

זונטאג, ז' אלול פ' תצא תר"צ | 31 sierpnia 1930 r. | 23-טער יאהרגאנג

סיים און סענאט פונאנדערגעלאזט!

נייע וואהלען צום סיים בעשטימט אויפ'ן 16. נאוועמבער, צום סענאט — אויפ'ן 24.

וו א ר ש א (טעלעפאניש פון אונזער קארעספאנדענט) נעכטען 10 פריה האט מען דעם סיים-מארשאלעק און סענאט-מארשאלעק איבערגעגעבען דעם דעקרעט פון מלוכה-פרעזידענט וועגען פונאנדערלאזען דעם סיים און סענאט.

„דער טעקסט פון דעקרעט אין פאלגענדער: ווען א לאנגען ישוב הדעת שטעל איך פעסט, אז די וויכטיגסטע זאך פאר דער ארבייט פון אלע בירגער פון פוילען איז אויסבעסערן די הויפט-רעכט, וואס רעגירען מיט דער רעפובליק, מחמת זיי זענען דער יסוד פאר אלע רעכט, וואס עקזיסטירען אין דער פוילישער מלוכה, די אויסבעסערונג איז נויטווענדיג, ווארום ליידער, קען מען ביז איצט נישט אויסמיידען דעם רעכטליכען כאאס. וואס עקזיסטירט אין דער פוילישער רעפובליק

בעת איך האב זיך איבערצייגט, אז די דאזיגע אויסבעסערונג וועל איך נישט קוקונדיג אויף מיינע בעמיהונגען נישט קענען דורכפיהרען מיט דער הילף פון איצט עקזיסטירענדען סיים, האב איך זיך דעצידירט פונאנדערצולאזען דעם עקזיסטירענדען סיים און סענאט.

צוליב דעם לאז איך היינט פונאנדער אויפ'ן פארשלאג פון מיניסטארען-ראט דעם סיים און סענאט אויפ'ן סמך פון ארט. 26 פון 2 און 3 געזעץ פון דער קאנסטיטוציע, בעשטימענדיג דעם טערמין פון די וואהלען צום סיים אויפ'ן 16 נאוועמבער 1930, ווידער דעם טערמין פון די וואהלען צום סענאט אויפ'ן 31 נאוועמבער 1930.

מלוכה-פרעזידענט (—) איגנאצי מאשטשיצקי

פרעז. פון מיניסטארען-ראט (—) יוזעף פילסודסקי

די וואהל-ארדינאציע די זעלבע, חאס צום פאריגען סיים

וו א ר ש א, (טעלעפאניש פון אונזער קארעספאנדענט) אין די פאליטישע קרייזען איז די הויפט-אויפמערקזאמקייט נאכ'ן פונאנדערלאזען דעם סיים געווען קאנצענטרירט אויף דער פראגע, לויט וואסער וואהל-ארדינאציעס וועלען פארקומען די נייע וואהלען.

נאכמיטאג האט זיך אבער בעוויזען די פעראָרדנונג אין „דזיענניק אוסטאוו" לויט וועלכער די וואהלען וועלען פארקומען לויט דער אלטער וואהל-ארדינאציע. אלס הויפט-קאמיסאר איז בעשטימט געווארען פולק. סלאוועק.

וואהל-קאלענדאר

וו א ר ש א, 30. (טעל.)

עס איז היינט פערעפענטליכט געווארען און „דזיעננ‏יק אוסטאוו" פאלגענדער וואהל-קאלענדאר:

דעם 7. וועלען די קלובען פארשטעלען דעם הויפט-וואהל קאמיסאר זייערע וואהל קאמיטעטען. דעם 9-טען סעפטעמבער די פרעזעסען פון די וואהל-קאמיטעטען. 11 — די מיטגלידער פון די קרייז-וואהל קאמיטעטען. — 14 — גמינע קאמיטעטען און אבוואדאווע קאמיטעטען

27 אבוואדאווע קאמיסיעס און וואהל רשימות. 7. אקטאבער — צושטעלען די קאנדידאטען ליסטעס. 10. אקטאבער לעצטער טערמין פון דורכקוקען די וואהל ליסטעס. 11. לעצטער טערמין פון אפגעבען רעקלאמאציעס. 12 — גענעראל-קאמיסאר פערעפענטליכט די קאנדידאטען ליסטעס און אננעמען מעלדונגען פון די קרייזען

9 נאוועמבער — זיצונג פון די קרייז-קאמיסיעס

23. סענאט וואהלען.

26. זיצונג פון די קרייז-קאמיסיעס וועגען רעזולטאט פון די וואהלען.

וואהל-צוזאמענפאהרען פון צענטראלעוו

פילסודסקי און דאשינסקי די ערשטע אויף די קאנדידאטען-ליסטעס!

וו א ר ש א, 30. (טעל פון אונזער קארעספאנדענט).

דער בעשלוס פונאנדערצולאזען דעם סיים האט אנגענומען דער מיניסטארען-ראט. דער מלוכה-פרעזידענט האט דערנאך מספים געווען צום דאזיגען בעשלוס.

אין די סיים-קרייזען גיט מען איבער, אז דאשינסקי האט זיך דערוואוסט וועגען פונאנדערלאזען דעם סיים ערשט פון די עקסטרא אויסגאבען, ווייל דער שליח פון שלאס, וואס האט דעם סיים-מארשאלעק געבראכט דעם דעקרעט פון מלוכה-פרעזידענט איז ערשט דעמאלט געקומען אין דער סיים-קאנצעלאריע, בעת די עקסטרא אויסגאבען זענען שוין געווען אין גאס.

די בראָנזשע דעפוטאטען, וועלכע זענען היינט געקומען קיין ווארשא האבען איבערגעגעבען, אז די קאנדוקטארען האבען זיי שוין אנגעזאגט, דער סיים איז פונאנדערגעלאזט און זיי וועלען קענען פאהרען אויף אומזיסטע בילעטען נאר ביז 8 אזייגער פריה.

בעת דער בארומשנוק שמשענאווסקי האט געבראכט אין דער סיים-קאנצעלאריע ארום 10 פריה די פעראָרדנונג וועגען פונאנדערלאזען דעם סיים, זענען אין סיים-בנין געווען גאנץ ווייניג דעפוטאטען. די ידיעה האט אין סיים ארויסגערופען א גרויסע איבערראשונג, אז דער סיים ווערט פונאנדערגעלאזט, אבער מען האט זיך נישט גערעכנט אויף אזוי גיך.

די פיהרער פון די ענדעקעס האבען ערקלערט, אז זיי זענען זעהר צופרידען דערפון, ווייל זייער קלוב האט דאס שוין לאנג געפאדערט אויך די פיהרער פון „צענטראלעוו" האבען ערקלערט דאס זעלבע, ווייל ענדליך קומען פאר וואהלען און זיי וועלען קענען הויך רעדען צו דער וועהלער מאסע

אין די קרייזען פון „צענטראלעוו" פערזיכערט מען, אז די „צענטראלעוו"-צוזאמענפאהרען. וואס זענען בעשטימט אויפ'ן 14. סעפטעמבער וועלען נישט אפגעלענט ווערען. זיי וועלען איצט פערוואנדעלט ווערען אין וואהל-צוזאמענפאהרען און זייער לאזונג וועט זיין: עהרליכע און ריינע וואהלען.

מען שמועסט אויך, אז דער „צענטראלעוו" וועט ארויסשטעלען נאר 1 ליסטע און אלס ערשטער קאנדידאט זאל פיגורירען דאשינסקי.

אין די ב.ב. קרייזען שמועסט מען, אז זיי וועלען זיך בעמיהען פילסודסקי זאל פיגורירען דער ערשטער אויף זייער ליסטע און פילסודסקי זאל אויך אליין צוזאמענשטעלען זייער קאנדידאטען-ליסטע.

אין די ב ב קרייזען שמועסט מען אויך, אויף דער 4-טער סיים וועט נישט זיין ווי ס'בעדארף צו זיין, וועט ער פונאנדערגעלאזט ווערען און עס וועלען פארקומען נייע וואהלען.

דראהונגען צו דאשינסקי'ן

וו א ר ש א, 30. (טעל.)

דאשינסקי איז היינט עטליכע מאל ארויסגערופען געווארען טעלעפאניש דורך עפעס א אונבעקאנטען פערזאן, וועלכער האט איהם בעליידיגט און געדראהט. דער אונבעקאנטער האט זיך אנגערופען אלס פלוטאנאוו!

בעראטונג פון וויזוואלעניע און ענדעקעס

וו א ר ש א, (טעלעפאניש פון אונזער קארעספאנדענט) תיכף נאכ'ן פונאנדערלאזען דעם סיים האבען די קלובען וויזוואלעניע און ענדעקעס אבגעהאלטען א בעראטונג, אויף וועלכער עס איז אנגענומען געווארען א רעזאלוציע, אין וועלכער עס ווערט געזאגט, אז קיין שום מיטלען וועלען נישט פועל'ן אפצוהאלטען די געוועהלטע פאלקס-פארשטעהער אפצושטעלען דעם קאמף מיט דער דיקטאטור.

ארעסטירט געוו. דעפוטאטען

נ א וו א ג ר ו ד ע ק, (טעלעפאניש צום לאדזער טאג.) נעכטען איז דא ארעסטירט געווארען דער אוקראינישער סענאטאר רעגולא, וואס מיט א צייט צוריק פער'משפט געווארען צו 2 יאהר תפיסה. און עס האט איהם געשיצט זיין מאנדאט. נאכ'ן פונאנדערלאזען דעם סיים און סענאט איז ער תיכף ארעסטירט געווארען.

וו י ל נ א, (טעלעפאניש צום לאדז. טאג.) דא איז נעכטען ארעסטירט געווארען דער ווייס-רוסישער דעפ. קרינטשיק.

קאנדאלענץ פון מיניסטער זאלעסקי

ל א נ ד א ן 28 אויגוסט (יט"א) דא איז פארגעקומען טרויער-פערזאמלונג פון ועד הקהלות אין ענגלאנד צוליב דעם טויט פון לוסיען וואלף. מיט רעדעס זענען ארויסגעטרעטען אביגדור גאלדסמיט, הרב דייכעס א. א. קאנדאלענץ-דעפעשען זענען אנגעקומען און פוילישען אויסערן-מיניסטער זאלעסקי און פון רומענישען געזאנדטען אין לאנדאן פון סעקרעטאריאט פון דער מינדערהייטס-סעקציע ביים פעלקערבונד, פון פערשידענע יודישע קהלות און פילאנטראפישע אינסטיטוציעס אין דער גאנצער וועלט.

דעפוטאטען שוין נעכטען נישט בעקומען קיין אומזיסטע באהן-בילעטען

וו א ר ש א, 30. (טעל. פון אונזער קארעספאנדענט).

דער באהן-מיניסטער קיהן האט ארויסגעגעבען א טעלעגראפישע פעראָרדנונג צו אלע באהן-דירעקציעס אין פוילען, אין וועלכער עס ווערט געזאגט, אז צוליב דעם וואס דער סיים איז פונאנדערגעלאזען זענען די דעפוטאטען לעגיטימאציעס מעהר נישט גילטיג און די דעפוטאטען האבען מעהר נישט קיין רעכט צו בעקומען אויפ'ן סמך פון די דאזיגע לעגיטימאציעס אומזיסטע באהן בילעטען.

סעסיע פון שלעזישען סיים

וו א ר ש א (טעל.) לויט א פעראָרדנונג פון מלוכה-פרעזידענט ווערט אויפ'ן 9. סעפט. צונויפגערופען די סעסיע פון שלעזישען סיים.

אויפרוף!

מיר בעטען די יודישע בעפעלקערונג זיך צו פערזאמלען

היינט זונטאג, ד. 31. אויגוסט 12 אזייגער מיטאג אויפ'ן פרייהייטס-פלאץ (פאר'ן מאגיסטראט)

כדי אנטייל צו נעמען אין דעם

מאסן-פראטעסט

וועגען די טרעווירא‌נוס- (דייטשער מינ.) אקציע בנוגע די פוילישע גרעניצען.

די פערוואלטונג פון דער יוד. קהלה אין לאדז

אויפפאדערונג!

אלע אונזערע מיטגלידער ווערען דערמיט אויפגעפאדערט זיך צו שטעלען

היינט זונטאג, פ' תצא, 12.30 א זייגער פינקטליך אויפ'ן פרייהייטס-פלאץ

כדי צו מאניפעסטירען אונזערע געפיהלען געגען די פערכאפערישע טרעוויראנוס-אינטריגען בנוגע די גאנצקייט פון דער פוילישער מלוכה.

ועד אגודת ישראל

בלודז, נארוטאוויטשא 11.

„ישיבת בית ישראל" לאדז יאקובא 12

מיר מאכען בעקאנט, אז א"יה זונטאג, פ' תבא י"ד אלול, דעם 7 סעפט. ד. י. 4 אזייגער נ.מ. קומט פאר אין לאקאל פון „כנסת ישראל" ווסכאדניא 45 די

אלגעמיינע פערזאמלונג

פון די „ישיבה בית ישראל". מיר לאדענען דערמיט איין די מיטגלידער אויך סימפאטיקער פינקטליך צו ערשיינען. פאלס ביי א גישט-גענוגענדע צאהל מיטגלידער וועט די פערזאמלונג פארקומען צ"ם 2-טען טערמין דעם זעלבען טאג פינקטליך 6 א זייגער נ"מ. טאג-ארדנונג: 1) ערעפנונג. 2) וואהל פון א פארזיצענדען און בייזיצענדע, 3) פארלעזען די סטאטוטען, 5) קאסע און טעטיגקייטס-בעריכט 5) וואהלען פון א פערוואלטונג מיט א רעוויזיאנס - קאמיסיע, 6) פרייע פארשלאגען.

די קאמיסיע.

נאך קורצע און שווערע ליידען איז געשטארבען אין בליהענדען עלטער פון 24 יאהר מיין טייערע פרוי, אונזער געליבטע טאכטער און שוועסטער

נ"ע

לאה ריבאק

(געבוירענע ערליך)

די לויה איז פארגעקומען פרייטאג, ד. 29' ד. ח. פון טרויער-הויז פילסודסקיעגא 68, וועגען וואס עס טיילען מיט אין גרויס צער

מאן און פאמיליע.

שבת, ד. 30. אויגוסט ה. י. איז געשטארבען דער לאנגיעהריגער מיטגליד פון קאמיוואיאזשארען-פעראיין

נ"ע

אפרים קראנענבערג

אין עלטער פון 68 יאהר.

די לויה קומט פאר היינט זונטאג, ד. 31. אויגוסט 3 אז. נאכמ. פון טהרה-הויז. אלע מיטגלידער ווערען געבעטען צאהלרייך זיך צו בעטייליגען אין דער לויה.

די פערוואלטונג פון לאדזער קאמיוואיאזשארען-פעראיין

Dr. Wołkowyski

צוריקגעקעהרט

צעגיעלניאנא 25

טעלעפאן 126-87

ספעציאל-ארצט פאר הויט ווענערישע קראנקהייטען און מענער-שוואכע. אלע-ארט אנאליזען בעהאנדלונג מיט קווארץ-שטראהלען. נעמט אן פון 8—2, און פון 6 -9 אווענד. בעזונדער „א-טע-זאל פאר פרויען.

בלב נשבר ונדכה מדיעים אנחנו ממות אבינו היקר אחרי מחלה כבדה וממושכה

נ"ע **אהרן יהודה** (הנקרא אהרן לייב)

שלעססער

בשנת 66 לימי חייו

ההלוי' תהיה היום ביום א', ז' אלול תר"ץ בשעה 1 אחר הצהרים מבית האבל רחוב 6 שערפינן 33

המתאבלים עליו: משפחתו המתאבלת.

MOTOREN

עלעקטרישע, נייע און געברויכטע ביליגסטע בעצוגשטעלע

רעפערטואר-ווערקשטעל קא לעקטארן און אנלא-

בוי. — אלע ארט עלעקטרישע אינסטאלאציעס

NEON ליכט-רוירען רעקלאמע

Ing. J. Reicher u Co.

POŁUDNIOWA 27, tel. 21-000

Sperling צאהן-ראקטאר

Zawadzka 1

טעל. 143-06

צוריקגעקעהרט.

Dr. med. D. ROZENCWAJG

Tel. 128-74

צוריקגעקעהרט

אנפאַל אויפ'ן וויצע-מאַרשאַלעק פון סיים דעפ. דאַמבסקי

וואַרשאַ, 30. (טעל. פון אונזער קאָרעספאָנדענט).

פרייטאָג אָוונד איז אויסגעפיהרט געוואָרען אַן אָנפאַל אויפ'ן וויצע-מאַרשאַלעק פון סיים, דעפ. דאַמבסקי.

דעפ. דאַמבסקי, וועלכער ליידט לעצטענס אויף אַ האַרץ-קראַנקהייט, האָט פרייטאָג 7 אָוונד שפּאַצירט אין גערטעל פאַר זיין הויז אין דער זשוראַוולאָס-מען-קאָלאָניע אויף זשאָליבאָזש. אַ 20 מינוט נאָך 7 איז דאַמבסקי אהיימגעגאַנגען. ווען ער האָט זיך שוין געפונען ביי דער טיר פון זיין הויז זענען צו אים צוגעגאַנגען 2 פּערזאָן און איינער פון זיי האָט אים געפרעגט:

— איהר זענט דעפוטאַט דאַמבסקי?

— יאָ, וואָס פערלאַנגט איהר?

— זייט אַזוי גוט קומט מיט אונז אַרויס אויף דער גאַס. מיר האָבען איינעם וואָס צו זאָגען.

בויטע, אפשר וועט איהר בעסער אַריינגעהן אין צימער?

אין דעם מאָמענט האָבען זיי אים אָנגעהויבען צו שלאָגען איבער'ן פּנים און איבער'ן האַרץ אויף די געשריי'ען פון פעמאַליעס איז אַרויסגעלאָפען די דינסט און אויפגעהויבען אַ ליאַרם.

ליוט ווי מען גיבט איבער, האָבען זיך פון 5 נ. מ. אַרומגעדרעהט 5 פּערזאָן פאַר דאַמבסקי'ס הויז.

אין דער צייט, ווען די 2 אָנפאַלער האָבען געשלאָגען דאַמבסקי'ן זענען די איבעריגע 3 געשטאַנען פון דער ווייטען און זיך צוגעקוקט.

ווען די דינסט האָט געמאַכט אַ גע-וואַלד, זענען זיך צונויפגעלאָפען די שכנים, און דעם מאָמענט, האָבען זיך די אָנפאַלער דערוויטערט.

* * *

בעת עס איז פאָרגעקומען דער אָנ-פאַל, האָט זיך דאַמבסקי'ס 9 יעהריג טעכטער'ל געשפּילט אין גערטעל פאַר'ן הויז. ווען זי האָט געזעהן, אַז מ'שלאָגט איהר פאָטער, האָט זי געוואָלט לויפען צום סטרוזש, אָבער איינער פון די דריי פּערזאָן. וואָס זענען געשטאַנען פון דער ווייטענס האָט זי פערהאַלטען, און בעת'ן רייסען זיך מיט איהר, האָט ער אויף איהר צורייסען דאָס קליידעל דערביי האָט זיך דאָס מיידעלע אַ קלאַפּ געטוהן אין דער אייזערנער פורטקע און שפּע-טער האָט זי זיך בעקלאָגט, אַז די זייט טוט איהר וועה.

יאָהר 1920 געוועזען דער פאָרזיצענדער וויצע מאַרשאַלעק דאַמבסקי איז אין פון דער פּוילישער דעלעגאַציע אויף דער ריגער שלום קאָנפערענץ, ער איז דאָן אויסגעצייכענט געוואָרען מיט'ן אָרדען „פּאָלאָניאַ רעסטיטוטאַ".

וואַרשאַ, 29 (טעל.)

נעבען וואַרשאַווער פילהאַרמאָניע האָט עהערגעכטען אָוונד אַ פערביי-גע-הער אויסגעפּאַטשט אַ דעפוטאַט, אָנגע-בענדיג דערביי פּאָליטישע מאַטיוועז. דער פּאָליציי איז ניט געלונגען פעסט צושטעלען די נעמען פון דעם פּאַטשער און דעם געפּאַטשטען.

געעפענט די סעסיע פון אדמיניסטראַ-טיווען קאָמיטעט ביי דער יוד. אגענץ

בערלין, 30. (יט"א)

דאָ איז געעפענט געוואָרען די סעסיע פון אַדמיניסטראַטיווען ראַט ביי דער יודישער „אַגענץ".

מיט אַ גרויסער עפענונגס-רעדע איז אַרויסגעטרעטען וואַרבורג.

— מיר זענען געקומען צו דער סעסיע — האָט ערקלערט וואַרבורג—מיט אַ גע-פיהל פון אַ געוויסער ענטוישונג. דאָס אַפּשטעלען, די סערטיפיקאַטען האָט אַלע מען געשטערט די אַרבייט. אָבער טראָץ די שווערע בעדינגונגען זענען די רעזול-טאַטען פון כרן היסוד און פון די אַנ-דערע מוסדות ניט קלענער פון פריה-ער. ביז יוני האָט דער קרן היסוד דיס פּאַנירט דאָס פּאָריגע יאָהר מיט 430 טויזענד פונט. אָבער אין צוזאַמענהאַנג מיט אָפּשטעלען די סערטיפיקאַטען האָט אָנגעהויבען צו הערשען אַ שטילשטאַנד.

וואַרבורג געהט דאַן איבער צו דער פּאָליטישער מעמאָראַנדום פון עקזעקוטיווע פון דער „אַגענץ".

צווישען די אַמעריקאַנער מיטגלידער פון דער יודישער „אַגענץ" הערשען מיי-נונגס-פערשיעדענהייטען אין גרופּע האַלט, אַז מען דאַרף אָנהויבען אונטער-האַנדלען מיט די אַראַבער, פּערהאַנ-דלען אַבער אַ צווייטע מיינונג, אַז ענגלאַנד מוז פריהער אָפּגעבען אַ קלאָרע ערקלערונג וועגען מאַנדאַט.

די איצטיגע סעסיע מוז בעטראַכטען די פינאַנציעלע לאַגע. דער הויפּט-ענין בורזשעט מוז בעגרענעצט ווערען. ווייטער גיט וואַרבורג איבער דעם בעריכט וועגען זיין בעזוך ביי לאָרד פּאַספּילד. ווייצמאַנ'ס בעמיהונגען וועגען מבטל מאַכען די עמיגראַציע-גזירה האָבען גע-בראַכט אַ נעגאַטיווען רעזולטאַט.

צום סוף פון זיין רעדע, ערקלערט וואַרבורג, אַז דער ווילען פון יודישען פאָלק איז געווען, אַז ענגלאַנד זאָל אויס-בערענען דעם מאַנדאַט, און היינט פערלאַנגען מיר דאָס זעלבע. מיר גלויבען, אַז דאָס ענגלישע פאָלק וועט זיך איבערצייגען אין אונזער זאַך — צושטעלען די נעמען פון דעם פּאַטשער און דעם געפּאַטשטען.

חדר „יסודי התורה" לאָדז, אַלעי 1 מאַי 37 (פּאַסאַזש-שולע)

מיר מאַכען בעקאַנט דאָס ג' פּובליקום פון לאָדז, אַזוי ווי אונזער חדר האָט זיך פון איהר 11-יעהריגען עקזיסטענץ ערוואָרבען ב"ה זעהר אַ גוטען נאָמען הן אין לימודי קודש והן אין לימודי חול, איבער דעם האָבען מיר בע-שלאָסען צו פערגרעסערן דאָס חדר מיט נאָך 2 מחלקות. ע"כ בעט מען די עלטערן וואָס זיי ווילען אַז זייערע קינדער זאָלען געפיהרט ווערן מיט תורה און דרך ארץ צו קומען בעצייטענס אָנדינגען זייערע קינדער כל זמן עס געפינט זיך נאָך פרייע פּלעצער — „וכל הקודם זכה".

הועד.

Bank Spółdzielczy Kupców i Przemysłowców w ŁODZI

Spółdz. z ogr. odpow. — Tel. 136-46 i 188-34

39 צעגעלניאַנא 39

פראָנט 1-טער שטאָק | פראָנט 1-טער שטאָק

נעמט אָן וועקסלען, פראַכטען און פערשידענע דאָקומענטען אויף אינקאַסאָ אויף אַלע פּלעצער אין גאַנץ פּוילען ביי אַ מינימאַלער פּראָוויזיע און צאָהלט אויס דעם זעלבען טאָג, ווייזט איבער געלד אויף גאַנץ פּוילען, נעמט אָן וקלאַדען איינלאַגען, נדן-געלדער און קלענערע אָפּשפּאָ-רונגען אויף די בעסטע בעדינגונגען, מאַכט דיס קאָנטאָ און גיט אַרויס אַוואַנסען אויף 'אינקאַסאָ.

ערלעדיגט אַלץ פּינקטליך און רעעל.

די באַנק איז אָפען פון 9 ביז 2 מיטאָג.

Dr. J. Ajzner

צוריקגעקעהרט

אַל. קאָשטשיושקי 1, טעל. 101-62

... פינקוס

... — 26 — זאַנאַרסקאַ

Pracownia Futer Wacława Kaweckiego

Piotrkowska 113, tel. 207-76

wykonywują wszelkie roboty futrzane, przeróbki i odświeżenie.

אַנאַליזען מעדיצינישע, טעכנישע

נעמט אָן דאָס כעמישע לאַבאָראַטאָריום פון Dr. Chem. Eugenjusz RITT

פּיעטריקאָווער 126

Dr. J. Małowist

צעגעלניאַנאַ (וואָלטשאַנסקאַ 10) טעל. 105-62

צוריקגעקעהרט

נעמט אָן פון 5.30 ביז 7 אָוונד.

ספּעציאַליטעט: אינערליכע קראַנקהייטען

Dr. med B. DONCHIN

ספּעציאַל-אַרצט פאַר אויגען-קראַנקהייטען

האָט זיך איבערגעצויגען אויף

פּיעטריקאָווער 90, טעל. 221-72

Dr. med. L. Goldlust

אינערליכע קראַנקהייטען

6-טער שערפּיעז 2, טעל. 158-68

צוריקגעקעהרט

אַנ'אַם

ווערט פון זאַפּאַרט געזוכט.

פּילסודסקיעגאָ 68, ביי ריבאַק.

אַזוי ווי עס איז מיר אַרויסגענומען געוואָרען פון מיין ווערקשטעל 5 מאַרינאַרקעס אָהנע ער-מעל און עס האָט פאַר קיינעם קיין ווערט נישט ווערט געבעטען אָפּצוגעבן געגען בעלוינונג וואָלבאָרסקאַ 27, ביי דעם לעכערנעהער.

בוררות'ן און שידס-געריכטע

לויט געזעצליכער פּראָצעדור פיהרט אַדורך רעכטסקאָנסולענט

י. ח. בוזין, לאָדז

ביוראָ: אַגראָדאָוואַ 3,

פּר. וו. צמענטאַרנאַ 3, טעל.: 191.48

אויסגלייך פון אַלערליי סכסוכים און בע-טייליגונג אין שידס-געריכען.

P. S. ערלעדיגע אויך קלויזולעס און זצבעזפּיעטשעניעס אויף אַלע שטעט פון פּוילען אין משך פון 24 שעה.

עגז. זייט 1910 | עגז. זייט 1910

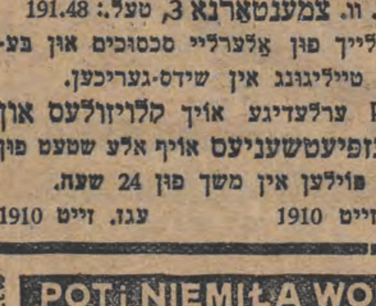

Wystrzegać się naśladownictw • podobnym brzmieniu

א פראַנט געוועלב

מיט אַ גרויס שוי-פענסטער מיט איינריכטונג אויף די פּיעטריקאָווער גאַס צוליב אָפּרייזע ביליג פון זאָפּאָרט איבערצוגעבען זגערזשער גאַס 30 ביי E. Dymant

אין מיין ביוראָ

ווערט ערלעדיגט ביטעס אין אַלע אורזשענדעס, סאָנדעס, היפּאָטעקען, ירושות, די בעסטע עצות אין יורידישע געשעפטן אויך היפּאָטעקען-חובות

י. זאַמעק פּאָמאָרסקאַ 19

טעלעפאָן 200.10

קלויזולעס ווערען ביי מיר ערלעדיגט אין משך פון 24 שעה

פריזיער אנשטאַלט פון Szwarc און Jabłoński

איז געוואָרען פריש רעמאָנטירט

עמפּעהלענדיג זיך צו דער ג' אויפמערקזאַמקייט

מאַניושקי 2, טעל. 128-86

Z prawami gimnazjów państwowych

GIMNAZJUM HUMANISTYCZNE MESKIE

I. KACENELSONA

Cegielniana 28, tel. 151-79

מיט אָנמעלדונגען פון שילער צום נייעם שול-יאָהר טאָג-טעגליך פון 9 ביז 2 פאַרמיטאָג און פון 5 ביז 7 נאָכמיטאָג

די דירעקציע.

צענטראַלע „בית-יעקב"-שולע לאָדז, צעגעלניאַנא 3, טעל. 170-28

אַכטונג בית-יעקב-שילערינס!

מאָנטאָג, דעם 1-טען וועשעשען ה. י. 10 פרי', מוזט איהר זיך מעלדען אין דער קאַנצעלאַריע פון דער שולע, אַרויסצונעמען די שול-לעגיטימאַציעס.

גלייכצייטיג מעלדען מיר אַלע עלטערן, זיי זאָלען ביז דעם אויבענדערמאָנטען טערמין אַריינ-טראָגען דעם שול-ביטראָג פאַר דעם ערשטען קוואַרטאַל.

איינשרייבונגען אין די נידעריגע קלאַסען ווערען אָנגענומען אין אַ בעגרענצטע צאָהל.

די ליטונג.

דאָס בעוואוסטע און לאַנג-עקזיסטירענדע בית-ספר „בית אברהם" מיט גן-ילדים

פון אברהם שלאַמאָוויטש, לאָדז, אַגראַדאָוואַ 10

טיילט מיט, דאָס די איינשרייבונגען פון נייע תלמידים אין אַלע קלאַסען דויערן ווייטער. די למודים הויבען זיך אָן דינסטאַג ג' תצא, דעם 2-טען וורזשעשען. אין גן-ילדים ווערען אָנגענומען קינדער פון 5 יאָהר אַלט אָן. מיט אַכטונג: די ליטונג

7-קלאַסיגע שולע און פּרעבעלשולע פון — די רענאָמירטע — ערציהונגס-אנשטאַלט

קאַצענעלזאָן-נאַחומאָוו

נאַד לודקאָ 8 (צווישען נאָוואָמיעסקאָ און וסכאָדניאַ)

טעלעפאָן 177-01 (פון 11 ביז 2)

קינדער אין שול-צוואַנג עלטער ד. ה. פון 7 ביז יאָהר ווערען אָנגענומען אין די קלאַסען A, B, C, I, II, III, IV.

אין פּאָרבערייטונגס-קלאַס A° ווערען אָנגענומען ענטוויקעלטע קינדער פון $5^1/_2$–7 יאָר. אין די פרעבעל-שולן קינדער פון 3–7 י.

חוץ דעם אַלגעמיינעם שול-פּראָגראַם, קענען די אָרטאָדאָקסישע קינדער געניסען פון נאָכמיטאָג-חדר, וואו ס'ווערט געלערנט גרינדליך אַלע למודי-קודש, דהיינו: חומש, רש"י נ"ך, גמרא ותוספות דורך מלמדים ספּעציאַליסטען אונטער דער פּערזענ-ליכע השגחה און הנהלה פון בעוואוסטען למדן ר' יעקב בנימין קאַצענעלזאָן. בעמ. די צאָהל שעה'ן, ווי אויך מלדים פאַר למודי קודש זענען היי-יאָהר בעדייטענד פערגרעסערט. פאַר פּיזיש שוואַכע קינדער, ווי אויך פאַר אונבעמיטעלטע עגז. אַ

נאַכמיטאַג-שולע, נאַכמיטאַג-חדר | ביליגער ביז 50% | נאַכמיטאַג-פרעבעל-שולע

שטאָטיש טעאַטער צעגעלניאַנא - 63 -

לעצטע גאַסטראָלן ווילנער טרופּע יאָהר XV אָנפ. מ. מזאה

היינט, זונטאָג, ד. 31-טען אויגוסט, 8.45 אָוונד

„דער גולם" — פון — ה. לייוויק

מהר"ל	יעקב ווייסליץ	טאַדעאוש	שמחה נאַטאַן
גולם	דניאל שפּירא	מאַנאַך	יואל בערגמאַן
שמש	מיכאל מעסינגער	אליהו הנביא	יעקב מאַנסדאָרף
רביצין	רבקה גאַמאַרסקאַ	משיח	דוד בירנבוים
דבורה'לע	אסתר גאָלדענבערג	געקרייצטער	יעקב קורלענדער
תנחום	יוסף קאַמען	דער גייסט פון גולם	
2-טער גולם	מנחם דיאַמאַנט	די געשטאַלט פון טאַדעאוש	

רעזשי און אינסצענ.: דוד הערמאַן. מוזיק: הענעך קאָן.

דער פאָר-פערקויף פון בעשטעלונגס-בילעטען צו בעקומען ביי דער קאַסע פון שטאָטישן טעאַטער פּיעטריקאָווער 74.

בעקאַנטמאַכונג

די פערוואַלטונג פון דער ווילקער שוהל

מאַכט בעקאַנט, אַז זונטאַג, פ' תצא ד. 31. אויגוסט ד. י. הויבט מען אָן צו פערדינגען פּלעצער אויף דעם יאָהר תרצ"א הבע"ל. דעריבער בעטען מיר אַלע מתפללים און אַלע, וואָס ווילען דינגען פּלעצער, וואָס פריהער זיך צו בעזאָרגען מיט בילעטן, ווייל אַהיים וועלן קיין בילעטען נישט געשיקט ווערען.

בעמערקונג: דער בעוואוסטער חזן ה' ליס ווי אויך דער בעקאַנטער דיריגענט און קאָמפּאָזיטאָר ה' סאָקאָלאָווסקי מיט אַ פערגרעסערטען כאָר וועלען דאַווענען אַ גאַנץ יאָהר יעדען שבת.

אָהן בילעט וועט קיינער נישט אַריינגעלאָזט ווערן אַזוי מענער און פרויען.

דאָס פערדינגען די פּלעצער קומט פאַר זונטאַג פון 4–8 אָוונד און יעדען טאָג פון 6–9 אָוונד

7-קל. מענער-שולע (z pr. szk. państw.) פון

ש. שולדענריין

29 פּאַלודניאָווא 29

עם גן ילדים איז די געוואונשענע שולע פאַר קינדער, וואָס די עלטערן ווילען זיי געבען צוזאַמען מיט וועלטליכע בילדונג אַ שטרענגע רעליגיעזע ערציהונג און גרינדליכע לעהרע אין תנ"ך, העברעאיש ווי אויך אין תלמוד. דאָס לעהר-פּערסאָנאַל בעשטעהט פון די בעסטע פּעדאַגאָגישע קרעפטען, אין פאָרבערייטונגס-קלאַס ווערען אָנגענומען שילער פון $5^1/_2$ יאָהר אָהן שום קענטניס.

איינשרייבן טעגליך אין אַלע קלאַסן פון 9 ביז 2 און פון 4 ביז 6 נאָכמ.

ראַט פון די פּראָפ. פּעראיינען

ווילנער טרופּע XV יאָהר – אָנפ. מ. מזאה | מאָנטאָג ד. 1 סעפּטעמב. 8.45 אָוונט | שטאָטיש טעאַטער צעגעלניאַנאַ 63

לעצטע געזעגענונגס-פאַרשטעלונג אין שטאָט-טעאַטער

ס'ווערט געשפּילט „דער גולם" פון ה. לייוויק

פאַר דער פאָרשטעלונג וועט ח' זרבבל רעפערירען וועגען „גולם".

בילעטען צום פּרייז פון 75 גר. ביז 3.50 צו באַקומען יעדן טאָג אין דער באָראָכאָוו-ביבליאָטעק זאַכאָדניאַ 63 פון 8–10 אָוונט און אין לאָקאַל פון פליישער-אַרבעטער-פאַריין, ברזשעזשינער 5, טעל. 146.53 פון 6–9 אָוו. פאַר מיטגלידער פון פּראָפ. פאַריינען הנחה'ס און אין טאָג פון דער פאָרשטעלונג ביי דער קאַסע.

לאדז
זונטאג, ז' אלול תר"ץ
פ' תצא
31 אויגוסט 1930
4.45 ... 6.30

טאג-כראניק

פון שטאט-ראט

די נייע ווינטער-סעסיע פון איצטיגען שטאט-ראט וועט זיך אנהויבען סוף סעפטעמבער.

מיטוואך — דאס נייע שול-יאהר

(—) צום אנהויב פון נייעם שול-יאהר וועט היינטיגען טאג אפגעריכט ווערען די פייערליכע תפילות אין די טעמפלען פון אלע אמונות. דעם 3. סעפטעמבער, ד. ה. מיטוואך הויבען זיך אן די נארמאלע למודים.

וואיעוואדע צוריק פון אורלויב

(ב) מארגען קומט צוריק פון אורלויב וואיעוואדע יאשטאלט.

קאנטראלע פאר ארבייטסלאזע אינטעליגענטען

אנהויבענדיג פון 17. סעפטעמבער וועלען די גייסטיגע ארבייטסלאזע נישט דארפען זיך מעלדען צו דער קאנטראלע אין ארבייטסלאזען-אמט, צוויי מאל אין וואך, נאר 2 מאל אין חודש.

פון לאדזער האנדעלס-געריכט

:0:

בייזוויליגער באנקראטניק ארעסטירט אין ווין

אופאדלאשטש, רעגולאציעס און גלייט-בריוו

(ס) אויף דער לעצטער סעסיע פון לאדזער האנדעלס-געריכט איז געשטעלט געווארען אונטער אנ'אופאדלאשטש ה' שלמה ראזענשטרויך, וועלכער בעזיצט א פאבריק און א פערקויף-שטעלע פון זאקען אויף סמוגאווא 12. ראזענשטרויך איז שולדיג דער פירמע „טעאפיל גלאצער" ארום 350 דאלאר פאר מאשינען. אויף דער סומע האט ראזענשטרויך אויסגעשטעלט וועקסלען פון וועלכע קיין איינער איז נישט געצאהלט געווארען. ריכטער קאמיסאר איז מעאדאר כויאווסקי, קוראטאר אדוו. לודי. צוליב דער בייזוויליגקייט פון באנקראט ווערט ראזענשטרויך איינגעזעצט אין ארעסט.

* * *

מיט עטליכע טעג צוריק האבען מיר מיטגעטיילט, אז דאס אפעלאציע-געריכט האט רפאל וויינטרויב'ן פון פיעטריקאווער 20 בעשטימט א „נאדזאר". ווען דער בעשטימטער געריכטס-אויפזעהער אדוו. קארניצקי האט זיך געווענדעט צו וויינטרויב'ן, האט יענער געענטפערט, אז ער וויל נישט געניסען פון „נאדזאר". ער וועט שוין בעפרידיגען אלע קרעדיטארען. דאס געריכט האט אויפגעלעזט דעם „נאדזאר".

* * *

און מאי דאס יאהר איז ערקלערט געווארען אנ'אופאדלאשטש אויף שמאי האלבערג, בעזיצער פון א קאנפעקציע-געשעפט אויף נאוואמיעסקא 3. אויף א פערזאמלונג פון די קרעדיטארען האט האלבערג פארגעלעגט צו רעגולירען אויף 15 פראצענט אין דריי גלייכע ראטעס. פון 13 קרעדיטארען האבען 12 מסכים געווען אויף די בעדינגונגען, צוליב האט דאס געריכט האט דעם רעגולאציע-אפמאך בעשטעטיגט.

* * *

און פעברואר ד. י. איז געשטעלט געווארען אונטער אנ'אופאדלאשטש ה' יוסף רייכענבערג, בעזיצער פון גאלאנטעריע-געשעפט א. נ. „יוזעף" אויף פיעטריקאווער 116. רייכענבערג האט דאן געזאלט איינגעזעצט ווערען אין ארעסט צוליב דער בייזוויליגקייט פון באנקראט. ער איז אבער געלט געווארען. די פראקוראטור האט פונאנדערגעשיקט שטעקבריוו און רייכענבערג איז פערהאלטען געווארען אין ווין מיט א בעדייטענדער סומע געלד. ער וועט געבראכט ווערען קיין לאדז.

* * *

די פירמע „ארעסט און מארושאר-סקי", טעקסטיל-אונטערנעהמונג אויף פיעטריקאווער 39, איז אין אפריל ד. י. געשטעלט געווארען אונטער אנ'אופאדלאשטש און איהרע בעזיצער זענען איבערגעגעבען געווארען אונטער א פאליצייאישער אויפזיכט. דער בילאנס פון דער פירמע האט זיך געשלאסען מיט דער סומע פון 614,988 זל. דעם 14. יולי האט איינער פון די קרעדיטארען געפאדערט פון האנדעלס-געריכט, אז די איינגענטימער פון דער באנקראטירטער פירמע זאלען ארעסטירט ווערען, מחמת לויט זיין מיינונג, האבען זיי בעהאלטען די סחורות. דאס געריכט האט די בעטע נישט בעריקזיכטיגט.

* * *

דאס געריכט האט ווידעראמאל בעוויליגט דעם גלייט-בריוו פאר'ן באנקראטירטען סוחר וולאדיסלאוו שולער, וועלכער איז ארעסטירט געווארען לויט דער פאדערונג פון זיינע קרעדיטארען. שולער האט מיטמאל געעפענט עטליכע פערשידענע אונטערנעהמונגען און שפעטער האט זיך אפגעריסען א מבוי פון וועקסעל-פראטעסטען. די פראטעסטען האט ער נישט אויסגעקויפט און די אונטערנעהמונגען פערקויפט.

אוצט בעקומט ער שוין צום צווייטען מאל א פראלאנגירטען גלייט-בריוו.

געהעכערט אויף 600 פראצענט

דעם שטאטישען ברוק-שטייער פאר טאקסאווקעס

(ס) אויף דער לעצטער פערזאמלונג פון די טעקסי-בעזיצער האט ארויסגערופען א שטורם די העכערונג פון שטאטישען ברוק-שטייער. ס'איז בעשלאסען געווארען ארויסצושיקען א פראטעסט צום אינערן-מיניסטער. עס ווערט אנגעוויזען, אז דער שטאט-ראט האט אנ'אונגערעכטען אויפן געהעכערט דעם ברוק-שטייער פאר די אויטאמאבילען אויף 600 פראצענט יעהרליך, דאגעגען איז דער ברוק-שטייער פון לאסט-וועגענער, וועלכע צושטערען צום מערסטען דעם ברוק, נישט געהעכערט געווארען און פון די פערד-דראשקעס איז דער שטייער רעדוצירט געווארען פון 50 ביז 30 זל.

מלוכה-פרעזידענט קומט קיין לאדז דעם 7. סעפטעמבער

(ס) דעם 7. סעפטעמבער וועט אין לאדז פארקומען א צוזאמענפאהר פון די פייערלעשער דרוזשינעס און דער גאנצער לאדזער וואיעוואדזשטווא. דער צוזאמענפאהר וועט זיין פערבינדען מיט פייערלעשער מאנעוורעס און ספארט-פייערליכקייטען, וועלכע עס וועט בייוואוינען אויך דער מלוכה-פרעזידענט.

צינדט נישט קיין ליכט אין צוג

(ב) די באהן-מאכט האט ארויסגעגעבען א פעראָרדנונג וועגען בעשטראפען די פאסאזשירען מיט זל. פאר אנצינדען אין די וואגאנען ליכט.

פון ישיבה „תורה חסד"

די בעוואוסטע ישיבה „תורה חסד", וועלכע האט זיך שוין קונה שם געווען מיט איהר סיסטעמאטישען דרך הלמוד, ווערט צום נייעם שול-יאהר רעארגאניזירט און פערפולקאמט אויפ'ן געביט פון למודי קדש, ווי פון למודי חול.

צוזאמענשטויס פון א טראמוויי מיט אנ'אויטא

(וו) נעכטען פארנאכט איז פון א צוזאמענשטויס צווישען א טראמוויי מיט א טעקסי אויפ'ן באלוטער-מארק צובראכען געווארען דער אויטאמאביל.

יודיש טעאטער אין פילהארמאניע זאל — נארוטאוויטש 20 —
אונטער דער ליטונג פון א. בעזמאן
נאר 1 פארשטעלונג פאר'ן אפפאהרען נאך אויסלאנד פון
מאריס לאמפע — און — פאניא מענדעלעוויטש
היינט זונטאג, דעם 31-טען פינקטליך 9 אזייגער אווענד
פרייזען פון 80 ג"ר. ביז 3 זל.
לעצטע פארשטעלונג
דער אייביגער נאר
לעבענסבילד אין 4 אקטען
מ. לאמפע און פ. מענדעלעוויטש אין די הויפט-ראלען
עס נעמט אנטייל דאס גאנצע פערזאנאל
בילעטען אויף אלע פארשטעלונגען צו בעקומען אין דער קאסע פון פילהארמאניע.

פון 4000 זל. אומזאץ צאהלט מען נישט קיין אומזאץ-שטייער

(ס) אין פאלען, ווען די שאצונגס-קאמיסיעס שאצען נישט אפ דעם אומזאץ פון א סוחר אויף העכער 4000 זל. א יאהר, מיינט דאס, אז דער שטייער-צאהלער האט פערדינט און פערלויף פון יאהר נישט מעהר פון 25 פראצענט פון דער אפגעשאצטער סומע, אלזא 1000 זל. און ער ווערט בעפרייט צו בעצאהלען אומזאץ-שטייער. דאס איז לויט'ן געזעץ. דא זענען אבער פיל פינאנץ-אמטען, וועלכע מאכען שוועריגקייטען די סוחרים אין אזעלכע פאלען און פאדערן פון יעדע סמאל אנדערע אויפקלערונגען. די סוחרים פעראיינען וועלען דערום היינטיגע וואך ארויסשיקען צו דער רעגירונג א דעלעגאציע, צו ווירקען, אז דער ענין זאל ענדגילטיג רעגולירט ווערען.

אקראבאט ארעסטירט אין ציריק

פערמשפט אויף א האלב יאהר תפיסה פאר דעזערציע

(ס) אין מערץ 1923 איז ארייגעצויגען געווארען אין מיליטער דער ציריק-אקראבאט אנטאני קראמער. אין א חודש שפעטער האט קראמער בעקומען א „פשעפוסטקע" צוגעהן אין שטאט ארײַן און איז שוין מעהר נישט צוריקגעקומען אין פולק. ערשט אין מערץ ה. י. איז קראמער צופעליג ארעסטירט געווארען. א זשאנדארם-אפיציר פון לאדז איז גראד געווען אין אורלויב ביי זיינע עלטערן אין ראווא-רוסקא. דארט האט גאסטראלירט א וואנדערענדער ציריק, און צווישען זיינע אקראבאטען איז אויך געווען דער לאנג געזוכטער קראמער. נאכ'ן פערענדיגען זיינע קונצען אויף דער ציריק-ארענע, האט דער אפיציר איהם געהייסען מיטגעהן און מיטגענומען מיט איהם. אזוי ארום איז דער ציריקאוויץ טראנספארטירט געווארען קיין לאדז, וואו ער איז געזעסען; פער'משפט געווארען דורכ'ן מיליטערישען געריכט אויף א האלב יאהר תפיסה.

500 יאהר טושין

(וו) מארגען הויבען זיך אן אין טושין די פייערליכקייטען, וואס זענען פערבונדען מיט'ן 500-יעהריגען יובילעאום פון דעם שטעטעל.

א שאד

(ענדע פון זייט 3)

געהאט... יא, איך... ווייל מיין מאן האט איך... ער איז א פראסטער גנב, רעדט א גראבע שפראך, לעזט נישט, אינטערעסירט זיך נישט מיט נארנישט; ער ווייסט בלויז נאר איין זאך: עסען! נאר עסען! ווי אויף עסען וואלט זיך געהאלטען די וועלט. ווײַטער ליבט ער א סך צו שלאפען: ער שלאפט אוועק, ווי א געהרג'עטער; מיט מיר נימט ער זיך נאר נישט אפ.. און אז ער שלאפט, שנארכט ער אזוי הויך, אז מען קען אנ'אויג נישט צומאכן.. דאס מויל האלט ער אפען, ער זעהט אויס, ווי א חיה... אך, ווי איך האס איהם!

—וואס קומט מיר, אבער, ארויס פון די אלע רייד?

— אט דאס, וואס איך זאג טאקע.. ווען איהר זאלט אבער פיינט האבען אייער פרוי, ווי איך האב פיינט מיין מאן...

— וואס-זשע וואלט דעמאלט געווען?

— איהר קענט זיך שוין פארשטעלען..

— א שאד, א שאד!..

— וואס איז פאר א שאד? — פרעגט זי, און זי רוקט זיך צו נאך נעהנטער צו מיר.

— עס איז — זאג איך — א שאד, וואס איך ליב מיין פרוי.

— עס איז טאקע א שאד! — גיט זי צו מיר א זיפץ.

דער גלאק האט געגעבען רופען צו מיטאג, און מיר זענען בײַדע ארײַן מיט שטילע, זינדיגע טריט אין עס-צימער...

:0:

שארפע שטראפען פאר'ן עובר זיין אויפ'ן 8-שעה'דיגען ארבייטס-טאג

פאדערן די ארבייטער-פארשטעהער פון ארבייטס-אינספעקטאר

(ס) אין ארבייטס-אינספעקטאריאט איז נעכטען פארגעקומען א קאנפערענץ וועגען דעם, וואס געוויסע אינדוסטריעלער פרעגען דאס געזעץ וועגען 8-שעה'דיגען ארבייטס-טאג און ווערען גערייסען די לויען איז פיל פאבריקען. אין דער קאנפערענץ האבען זיך בעטייליגט די פארשטעהער פון טעקסטיל-קלאסען-פעראיין, פון „פראצא", פון כאדעקישען ארבייטער פעראיין, ווי אויך א רייה ארבייטס אינספעקטארען מיט'ן קרייז ארבייטס-אינספעקטאר ה' וואליטלעוויטש בראש.

ה' וואלטשאק האט רעפערירט די פראגע וועגען עובר זיין אויפ'ן 8-שעה'דיגען ארבייטס-טאג און אונטערשטראכען, אז די רעגירונג דארף זיך פערנעהמען דערמיט. ווייל צוליב דעם לייגט די מלוכה-קאסע, וועלכע מוז אויסצאהלען ארבייטסלאזען-שטיצע, אויב די אינדוסטריעלער היטען נישט אפ דאס געזעץ וועגען 8 שעה ארבייט.

ה' וואלטשאק פאדערט צו פערשארפען די שטראפען פאר די אינדוסטריעלער, וועלכע צווינגען צו ארבייטען מער ווי 8 שעה אין טאג. און אויפצופאדערן די פאליציי, זי זאל צונויפשטעלען פראטאקאלען נעגען די פאבריקאנטען.

געשאפען א „קאנסארציום פון בוימוואל-אפנעמער אין לאדז"

אויף א קאנפערענץ פון די לאדזער וועבערייען איז אנגענומען געווארען א בעשלוס צו שאפען א קאאפעראטיוו פון גארן-אפנעמער פון שפינער-קארטעל, כדי צו רעגולירען די בעציהונגען אויפ'ן בוימוואל-גארן-מארק.

צום קאנגרעס פון ארבייטענדע א"י

די הויזות צום אלוועלטליכען קאנגרעס פאר'ן ארבייטענדען א"י, זענען דא אין פוילען גאנג. די וואהלען וועלען פארקומען איבעראל לאנד דעם 14-טען סעפטעמבער.

מיטוואך אווענט איז אין „התאחדות" פארגעקומען א פארטיי-פערזאמלונג, געווידמעט דעם קאנגרעס פאר'ן ארבייטענדען ארץ ישראל. ה' נ. ליכטענשטיין רעפערירט וועגען דער בעדייטונג פונ'ם קאנגרעס און לעגט פאר צו ארגאניזירען א רייה אויפקלערונגס-פערזאמלונגען, געווידמעט דעם ארבייטענדען א"י. אין דער דיסקוסיע בעטייליגען זיך די ה"ה: בוימגאלד, רסין. שרעטער און אנד. אייגשטימיג ווערען אנגענומען אלע פארגעלעגטע רעזאלוציעס, ווי אויך זיך צו ווענדען צו דער יודישער ארבייטענדער בעפעלקערונג אין אונזער שטאט מיט אנ'אויפרוף זיך צו ערווערבען וואהל-רעכט צום קאנגרעס פאר'ן ארבייטענדען א"י דורכ'ן אויסקויפען די ספעציעלע וואהל-קארטען.

בלוטיג געשלעג צווישען לאקאטארען

(ס) די מאנאטאוויטש איז אנגערופען געווארען אויף ציגעל-גאס 125, וואו עס איז אויסגעבראכען א בלוטיג געשלעג צווישען לאקאטארען צוליב אנ'אמט שמוציג וואסער, וואס א לאקאטארקע, האט ארויסגעשטעלט אין הויף ארײַן. דער דאזיגער טעמער האט אנגעצונדען א פייער פון מחלוקה צווישען צוויי לאקאטארען און ארום יעדען'ם זער זענען צוגעשטאנען גרופען „סימפאטיקער" עטליכע שכנים זענען פערוואונדעט געווארען און דער „שלאכט".

ווי אזוי מ'האט אפגערוימט פון וועג דעם פראוואקאטאר גלח גאפאן

די ראלע פון איצטיגען ציוניסט און געוועזענעם סאציאליסט פנחס רוטענבערג איז דעם רעוואלוציאנערן משפט איבער גאפאנ'ען.— רוטענבערג האט פערנארט גאפאנ'ען אויף דאטשע און דארט האט מען איהם דערשטיקט. – ווי אזוי מען האט בעת מעשה שיער אומגעבראכט רוטענבערג'ן גופא. אננעמענדיג איהם אלס פראוואקאטאר.

(נייע שפאנענדע פרטים פון דער דאזיגער סענסאציאנעלער געשיכטע פון א נאר-וואס דערשינענע בוך)

(ענדע)

שמיצער האט פון דער פאדלאגע אויפגעהויבען א דין לאנג שטריקעל. פון דעם קערב זיינען אויך צובייסעג'ס... דער טשעשערבאטי האט זיך אראפגעלאזט אויף די קניה, פערדרעהט גאפאנ'ס הענד אויף הינטען, א וואלגער טוענדיג איהם מיט דעם געזיכט איבער דער פאדלאגע.

— פערקויפט זיך, הינטישע פעל...

— מיכאילא, דער ברוינינג איז ביי דיר?

— מארטין האט איהם צוגענומען..

— ברודער!

טשעשערבאטי האט זיך אנגעווייליעט דער אויסגעשרייען איז פערטויבט געווארען דורך א זעץ פון די ציין אין דער פאדלאגע.

— שלאג נישט, טשעשערבאטי!

— רוק זיך אפ, מיכאילא, פראווע נישט קיין פריצישע שטיק. א הונט — א הונטישען טויט. מיט וואס? סיידען מיט דעם פראפעסיאנאלער, האט?

מיכאילו האט געגעבען שארען איבערן טיש. ער האט אראפגעווארפען די טעה... דו פלעשער — ער איז און ערגעץ נישט געווען...

— חברה, גיט נאר א נישטער און שטריק: א האק אדער וואס.

— חברים!.

— איך האב דאך געזאגט, — האט זיך דער מאנדזשורער ווילד צעלאכט. — ער האט פערקויפט דעם זיינעם, דער יודאש. פערזאמרייניגט אויף אייביגע צייטען.

און ווידער א זעץ פון קאפ אין דער פאדלאגע.

דאס הויז האט אויפגעלעבט. איבער די צימערן, איבער די טרעפ — שנעלע, פעסטע, לויפענדיגע, זוכענדיגע טריט.

— א שטריק און קיין האט איהם מיכאילא אראפגענומען.

גאפאן האט זיך פערצווייפעלט א ווארף געטון. די דרויסיגקעס האבען זיך אלע ארויפגעווארפען אויף איהם

— יג.. שלאגען זיך!..

— טייערינקע.. לאזט מיך א ווארט ארויסרעדען..

ניקאלאי האט אונטער זיך אונטערגעבויגען די פיס זיך אויסגעצויגען פון דער ווייטער אויף דער פאדלאגע און שנעל, מיט פלינקע בעוועגונגען: געגומען בינדען א שליף. ער האט א וואנק געטון, אנטפליעהענדיג זיינע דריבגע, אפגעריבענע ציין.

— שטעלט איהם אויף די פיס, חברה, זאל ער רעדען.

מען האט גאפאנגען אויפגעהויבען, מען האט בלויז געזעהן זיין אלע ווילדע אויפשוידערנדיגען נאקען און די הענד פערבונדען אויף הינטען מיט'ן שטריקעל.

— פארוואס.. ברידערליך טייערינקע מיינע... קומט דאס מיר... איך בין אניטרער.. האט א.ד אויסגעפרובט.. עס געהן ווענען איהם ארום קלאנגען... אז ער איז א פערעטער. איך האב אומישנע אזוי גערעדט.. איך גרייט צו א נייעם זוגמאג.. נישט מיט קיין צלם, נאר מיט דער שווערד.. אט צוליב דעם בין איך טאקע געקומען צו פאהרען.

דאס קול איז מונטערער געווארען.. ער איז ארויבער אויף א שטולען שפעטישען. ער האט זיך אליין נישט געגלויבט, גאפאן.

ער האט אפגעריסען זיין קאפ לינקס. די אויגען זענען געווען פעלכט. עס האבען אנגעהויבען קאפען שנעלע, אפטע טרערען.

— דערבארימט זיך, טייערינקע, ליבינקע..

ניקאלאי האט זיך אויפגעהויבען, אויס גלייבענדיג דעם שליף

— אגו, אונגאר!

— וואו? — האט יענער פערווארפען דעם קאפ, — אויף דער האנד, וואס? איהם נאכשלעפען? קיין האקען איז נישטא.

און דערבייאיגען צימער איז דא א העגגער, — האט מיכאל א ווינק געטון מיט'ן קאפ אויף א טיר.

— ער וועט נישט אויסהאלטען.

— ער וועט אויסהאלטען, וויים איך וואס.

גאפאן האט געוויינט, בלייבענדיג שטיל. אונגאר האט איהם גענומען פאר'ן אקסעל און איהם א שטויס געטון אין דער שמאלער טיר. א שטראנג מיט צוויי העגגער'ס. און דער הויך פון א מענטשען-וואוקס. ניקאלאי האט אויף איינעם פון זיי צוגעפעסטיגט דעם פריען עק פון שטריק.

— מאך איהם קירצער.

— אלצאמען וועסטו נישט קענען ארונפשלעפען

טשעשערבאטי האט פערווארפען דעם שליף, ברייט פערבייגענדיג דעם בויבער-קאלנער.

— זעץ זיך, פאפ.

ער האט א דריק געטון די אקסעל, גאפאן האט זיך אראפגעזעצט אונטער דעם דריק. פון צווישען טשעשערבאטי'ס פויסטען האבען זיך שלאבעדיג און ווייך א ריהר געטון פון דער וואנד די פערווארפענע פיס — אין נייע באטען, און פערבויגענע הויזען. די ארבייטער האבען שטופענדיג, זיך, ארומגערינגעלט טשעשערבאטי'ן און ניקאלאי'ען.

מיכאילא איז ארויס אונגאר נאך איהם. עס איז געווען פינסטער, נאר רוהיג. ער האט א קוק געטון מיט די אויגען איבער די ווענט און שטיל א פרעג געטון:

— און וואו איז יענער?

— ווער? מארטין?

ער האט א שאקעל געטון מיט'ן קאפ

— איך ווייס נישט

— מ'וואלט איהם גענדארפט אפזוכען. חברה, לאזט אפ דעם פאפ: א פגר... גיט א נישטער און רויז.. וואו איז דאס מארטין אדינגעקומען? געפינסטו איהם. שלעפ איהם אהער, פאר דער משפחה. דאס העכסטע! אזוי „שלעפען?"

— אט אזוי — האט אונגאר א בליץ געטון מיט די אויגען — ס'זענען דא צוויי האקענס: וועלען מיר איהם טאקע דא אויפהענגען.

— וואס ביזטו פון זינען אראפ?

— און וואס האסטו נישט געהערט? גאפאן — איז א יודאש, און יענער איז אויך א וואזשנער פויגעל: עס וועט זיין אויסגעצייכענט איינער לעבען דעם אנדערן.

— מאך זיך נישט משוגע, איך וועל נישט דערלאזען.

— דיך פרעג איך נישט, אט מוש זיך נאר ארײַן — בינדען מיר דיך: איך זאג דאס אויף אנ'אמת, דא האבען מיר אונזער פערשטאנד, נו, וואס?

— קיינער נישט, פוסט

טשעשערבאטי האט געבראכט גאפאנ'ס פארמאטעל און צוויי נאטיץ-ביכלעך.

— זוכט נאך חברה! געלד! און נאמיצען!

— גוט, און דער זאסטאווע וועלען מיר זיך פונאנדערקלייבען. נו, קלייבט צוזאמען פון דער פאדלאגע. ברודערלעך עס זאל קיין שפור נישט בלייבען. ניקאלאי, גיב, א טאפ דעם פאפ פאר דעם אוועקגעהן

— גע'פגר'ט, אויף זיכער.

מען האט ווי עס איז צורעכט געמאכט דעם שלאס אויף דער אפגעבראכענער טיר. מען האט צונויפגענומען און א ווינקעל די צעבראכענע טעלער און פלעשער, זיי צוגעדעקט מיט א צייטונג.

— קוקט זיך ארום חברה, קיין שפערען האט איהר נישט געלאזען?

און זיך פונאנדערגעגאנגען.

אזוי איז אומגעקומען גאפאן.

:0:

לאָדזשער טאָגעבלאַט

דער רעדאַקטאָר נעמט־אָן פון 6 ביז 7 אין אָווענד
נישט בעשטעלטע מאַנוסקריפּטען ווערען נישט צוריקגעשיקט.

אַדרעס: „Lodzer Tageblat", Łódź, Piotrkowska 16 Skrz. poczt. 16
טעלעפאָנען: רעדאַקציע 100-57, אַדמיניסטראַציע 100-47

דער געשטאָרבענער סיים

עס איז געשעהן דאָס בעסטע, וואָס עס האָט געקענט געשעהן בײַ אַזאַ פערפּלאָנטערטער סיטואַציע.

דער סײם איז פונאַנדערגעלאָזט געוואָרען! די געזעצגעבערישע קערפּערשאַפט ארום וועלכער עס איז גאַנצע 3 יאָהר אָנגעגאַנגען אַזאַ האַרטנעקיגער קאַמף. האָט ענדליך אָפיציעל אויפגעהערט צו עקזיסטירען. נישט אָפיציעל עקזיסטירט ער שוין לאַנג נישט. דאָס איז געווען דער אונטערטעניגסטער סײם פון אַלע ביז איצטיגע סײמען אין בעפרײַטען פוילען.

קײן שום סײם אין פוילען האָט נישט ארויסגעוויזען קײן איבעריגע פּראָדוקטיוויטעט. אין ערשטען קאָנסטיטואַנטען סײם און אין צווייטען געוועהנליכען סײם, איז צווישען די פּאַרטייען אָנגעגאַנגען אַ שטענדיגער וועט־קאַמף וועגען מאַכט און השפּעה אויף דער רעגירונג. רעגירונגען זענען געבוירען געוואָרען און געשטאָרבען איבער נאַכט. און אַנשטאָט רוהיגע זאַכליכע, פּראָדוקטיווע אַרבײט — אַ הײַנט אַטמאָספערע, וואָס האָט געמוזט ברענגען די אומפּראָדוקטיוויטעט.

דער איצטיגער סײם האָט אָבער שוין נישט געהאַט די מעגליכקײט צו אַרבײטען. עס איז געווען אַ חוק, אַז דער סײם קומט זיך צונויף בלויז צו דער בודזשעט־סעסיע. אָפּשטימען דעם בודזשעט און אַהײמגעהן שלאָפען.

בײַ אַזאַ לאַגע איז די טעטיגקײט פון די סײם־דעפּוטאַטען נישט געווען קײן צו גרויסער תענוג און שוין מעהר פון אײנמאָל האָט דער סײם געוואָלט בעגעהן זעלבסטמאָרד, בעטענדיג בײַם פּרעזידענט מען זאָל איהם פונאַנדערלאָזען און בעשטימען נײַע וואַהלען.

דער דאָזיגער חיבור בעגעהר איז ערשט איצט ערפילט געוואָרען. איצט, ווען מאַרשאַל פּילסודסקי האָט זיך ווידער געשטעלט בראש פון דער רעגירונג. דאָס איז געווען דאָס בעסטע, דאָס קלוגסטע און דאָס שענסטע, וואָס די רעגירונג האָט געקענט טוהן. אײדער צו געהן מיט'ן סײם אַנ'אונאײַפהערליכען ברוגז־מאַכען און טוהן איבער דעם צווייטען קודער־ווידער, איז דער דאָזיגער יאָג דער גלײַבטער און דער.. פּאַרלאַמענטאַרישסטער. די נײַע רעגירונג, האָט אויך דאָס מאָל אַרויסגעוויזען, אַז זי האַלט זיך „גאַנץ שטרענג" בײַ די תּקנות און סעיפים פון דער קאָנסטיטוציע. די אַלטע פּלאַטקע, אַז דער סײם וועט פונאַנדערגעלאָזט ווערען און קײן נײַער וועט נישט צונויפגערופען ווערען, האָט זיך אַרויסגעוויזען פאַר פאַלש צוזאַמען מיט'ן דעקרעט וועגען פונאַנדערלאָזען דעם סײם, איז אויך אָנגעוויזען דער טערמין פון די נײַע וואַהלען. און דער טערמין שטימט ווידער מיט דער קאָנסטיטוציע — אין משך פון 90 טעג.

הכלל דער איצטיגער סײם איז געבוירען געוואָרען קאָנסטיטוציאָנעל און געשטאָרבען אויך על פּי הקאָנסטיטוציע.

אין דעם דעקרעט וועגען פונאַנדערלאָזען דעם סײם איז גאַנץ שטאַרק אונטערגעשטראָכען, די נויטיגקײט צו ענדערען די קאָנסטיטוציע און מאַכען צוליב דעם וויל זיך די רעגירונג ווענדען צום פאָלק מיט נײַע וואַהלען.

די וואַהל־קאַמפּאַניע צום נײַעם סײם וועט דעריבער געפיהרט ווערען אונטערן לאָזונג פון ענדערען די קאָנסטיטוציע, און מען דאַרף ערשט נישט זײַן קײן נביא, כּדי צו טרעפען, אַז די איצטיגע וואַהל־קאַמפּאַניע וועט זיך פּסדר געפינען אין אַנ'אָנגעגליהטער אַטמאָספער, וואָס עס וועט אָבער זײַן שפּעטער, איז נאָך איצט פריהצײַטיג צו טראַכטען.

אַ וואַהל־קאַמפּאַניע, וואָס ווערט געפיהרט אונטער דעם גרוילענדען גרויל פון ווירטשאַפטליכער דלות, אונטער'ן אַקאָמפּאַנימענט פון דײַטשע מלחמה־העצער און בײַ אַזאַ געוואַלדיגער אינערליכער צורעסענקײט, מוז אָנלאָדען די לופט מיט עלעקטריציטעט.

דערפון איז אָבער נישט געדרונגען, אַז דער סײם האָט איצט נישט געדאַרפט פונאַנדערגעלאָזט ווערען. אדרבּה, דאָס איז דאָס בעסטע, וואָס דאָס האָט געקענט געטוהן ווערען בײַ אַזאַ פערוויקעלטער און פערפּלאָנטערטער אינערליכער סיטואַציע.

—פּס.

עס ווערען שוין פערענדיגט די צוגרייטונגס־אַרבייט
צום צווייטען צפון־יריד אין ווילנע.

פון ווילנע שרײַבט מען אונז: די צוגרײַטונגס־אַרבײטען צום 2־טען צפון־יריד און צו דער פּויליש־באַלטישער אויסשטעלונג פון פאָלקס־קונסט און אינדוסטריע, וועלכע וועלען פאָרקומען אין ווילנע פון 14־טען ביז 28 סעפּטעמבער געהען שוין צו ענדע. ביז'ן 1־טען סעפּטעמבער וועלען פערענדיגט ווערען די וויכטיגסטע אינוועסטיציע־אַרבײטען, אויפ'ן גאַנצען שטח פון צפון־יריד.

דער צפון־יריד, ווי אויך די פּויליש־באַלטישע אויסשטעלונג פון פאָלקס־קונסט האָבען אַרויסגערופען אַ גרויסע פעראינטערעסירונג אין ווילנע, ווי אויך אין גאַנץ פּוילען. אַ גאַנצע רײַה אָנגעזעהענע פירמעס פון קאָנגרעס פּוילען, פּויזען גאַליציען און די קרעסען וועלען זיך בעטײליגען אינ'ם יריד מיט זײַערע עקספּאָנאַטען.

אַ דאַנק אַ ספּעציעלער פעראָרדנונג פון דער פּוילישער באַהן־לײַטונג, וועלען די טראַנספּאָרטען צום צפון־יריד זײַן להלוטין בעפרײַט פון פראַכט־אָפּצאָהל אויף זײַער צוריקוועג. פאַר אַלע אײנצעלנע בעזוכער פון'ם יריד דינט אַ ספּעציעלע באַהן־הנחה פון 50 פּראָצענט בעת זײַער צוריקרײַזע. אויספליגען פון 25 פּערזאָן און ווײַטער וועלען גענוסען פון אַ 50 פּראָצענטיגער באַהן־הנחה אויף זײַער רײַזע קײן ווילנע און צוריק. די דירעקציע פון'ם יריד און דער אויסשטעלונג האָט געשאַפען אַ ספּעציעלע דירות־ביוראָ, וועלכע וועט פערלײַכטערען די בעזוכער צו זוכען צוגעפּאַסטע צימערן אין משך פון זײַער ווײַלען אין ווילנע.

אַ גאַנצע רײַה לעטלענדישע און פינלענדישע פירמעס וועלען זיך בעטײליגען אין דעם צפון־יריד און די אויסשטעלונג פון פאָלקס־קונסט וועט זײַן רײַך בעזאָרגט מיט מוסטערן פון דער באַלטישער פאָלקס־קונסט און אינדוסטריע.

אַ גרויסע פעראינטערעסירונג האָט דער צפון־יריד אַרויסגערופען אין ביאַליסטאָק, וואו ס'איז געשאַפען געוואָרען אַ ספּעציעלער וואָיעוואָדישער אָרגאַניזיר־קאָמיטעט פאַר דער ווילנער צפון־יריד, און וועלכען עס זענען פערטראָטען די פאָרשטעהער פון אַלע צווײַגען האַנדעל, אינדוסטריע און לאַנדווירטשאַפט. די וויכטיגסטע פירמעס, ווי די טעקסטיל־פאַבריקאַנטען בעקקער, טרילינג, ציטראָן א. א. בעטײליגען זיך אין יריד.

3,829 יוד. אימיגראַנטען אָנגעקומען קיין אַרגענטינע
אין ערשטען האַלבען יאָהר 1930

פּ אַ ר י ז, (יט"א) די געזעלשאַפט „היצס" טײלט מיט, אַז אין ערשטען האַלב־יאָהר 1930 זענען אָנגעקומען קײן אַרגענטינאַ 3829 יודישע אימיגראַנטען, דערפון 2956 פון פּוילען. אין דערזעלבער צײַט פ. י. זענען אָנגעקומען בלויז 27,3[illegible] יודישע אימיגראַנטען.

נישט קוקענדיג אויף דער עקאָנאָמישען קריזיס, וועלכען עס לעבט איצט דורך אַרגענטינע, צוליב וואָס די פּוילישע רעגירונג האָט בעשלאָסען צו בעגרעניצען די פּוילישע אימיגראַציע אַהער, געגען יודישע אײַנוואַנדערער וואָס זענען קוואַליפיצירטע האַנדווערקער געפונען דאָ בעשעפטיגונג הויפּטזעכליך אין די פּראָווינץ־שטעט מיט דער הילף פון י. ק. א., דאַגעגען פּערזאָנען, וואָס האָבען נישט קײן פּראָפעסיע טרעפען אָן אויף פיל שוועריגקײטען בײַם אַ בעשעפטיגונג.

נישט קיין פאַנטאַזיע, נאָר אַנ'אמת'ער יורידישער סכסוך

דער יודישער קעניג פון לאַבּראַדאָר

אַ מערקווירדיג־אינטערעסאַנטע געשיכטע, ווי אַזוי אַ יודישע פאַמיליע אין האָלאַנד האָט בעקומען די גרויסע האַלב־אינזעל אין אַמעריקאַ אַלס מתּנה פון ענגלישען קעניג ווילליאַם און, ווי אַזוי פון דעם איז גאָרניט געוואָרען. — איצט מאָהנען די יורשים פון'ם יוד זײער רעכט אויף לאַבּראַדאָר. — אַ חוץ כּבוד האַנדעלט זיך עס וועגען אַ ווערט פון זעכציג מיליאָן דאָלאַר.

(ספּעציעלע קאָרעספּאָנדענץ צום „לאָדזשער טאָגעבלאַט") — פון ד. ל. פרײַנד

דאָס, וואָס איך דערצעהל דאָ, איז נישט קײן אויסגעטראַכטע מעשה און האָט קײן שײַכות נישט צו די בעקאַנטע „ירושות" פון אַמעריקאַנער מיליאָנערען, וואָס געוועהנליך לאָזט זיך אויס פון זײ אַ בוידעם. עס איז אַ פאַקט, בעשטעטיגט דורך דאָקומענטען. מאַקע מיט ריכטיגע דאָקומענטען, וואָס געפינען זיך אינ'ם ענגלישען מלוכה־אַרכיוו, אַז יודען האָבען אַ חזקה אויף אַ קעניגליכען טראָן. אמת טאַקע, עס פעהלען הײַנט נישט קײן „געוועזענע" קעניגען אויף דער וועלט. אָבער מיר, יודען, האָבען מיט זײ, אַ חוץ די צרות, וואָס זײ האָבען, אַזאַ „יחוס" אין דער משפּחה. האָבען מיר טאַקע, ווײַזט זיך אַרויס, אַ לעבעדיגען קעניג און לעבעדיגע פּרינצען אין אונזער יודישער משפּחה, כאָטש געוועזענע, אָבער דאָך „אײגענע".

איך וויל דאָ דערצעהלען דעם גאַנצען יחוס פון אונזערע קרוין־פּרעטענדענטען, ווי אַזוי זײ האָבען בעקומען זײער מלוכה און, ווי אַזוי זײ האָבען זי פערלוירען און פאַר וואָס זײ האָבען זיך ערשט איצט דערמאָנט אין זײער ירושה.

אינ'ם פּנקס פון דער ספרד'ישער קהלה אין אַמסטערדאַם געפינט מען צווישען די מנדבים, וואָס האָבען געגעבען גרויסע סומען אויסצובויען די דאָרטיגע ספרדישע שול ענדע פון'ם 17־טען יאָהרהונדערט, אויך דעם נאָמען יוסף דע לאַ פּענהאַ. די פאַמיליע דע לאַ פּענהאַ איז אַ יודיש־פּאָרטוגעזישע, וואָס האָט זיך נאָך'ן גלות־פּאָרטוגאַל בעזעצט אין האָלאַנד. פריהער האָט די פאַמיליע געוואוינט אין ראָטערדאַם און דערנאָך אין אַמסטערדאַם, וואו דער גרעסטער טײל פון דער פאַמיליע וואוינט נאָך עד היום. האָלאַנד איז דעמאָלט נאָך נישט געווען קײן זעלבסטשטענדיגע מלוכה. זי איז געשטאַנען אונטער דעם אײַנפלוס פון ענגלאַנד און דער ענגלישער קעניג איז אויך געווען דער „שטאַטהאַלטער" פון האָלאַנד. יוסף דע לאַ פּענהאַ איז געווען אַ וואַסאַל פון'ם האָלענדישען שטאַטהאַלטער און ענגלישען קעניג, דאָס הײסט, ער איז געווען אַ מענש מיט קעניגליכער [?], וואָס טראָגט דעם טיטעל קעניג און האָט אַנ'אײגענע מלוכה, נאָר איז דאָך אונטערגעבען דעם ענגלישען קרוין. די אורזאַכען, פאַרוואָס מען האָט יוסף דע לאַ פּענהאַ דערהויבען צו אַזאַ מדרגה, קען מען הײַנט נעגוי [?] מעהר נישט פעסטשטעלען. מען קאָן אָבער פערשטעהן, אַז יוסף דע לאַ פּענהאַ, וועלכער איז געווען זעהר רײַך, איז געשטאַנען אין פינאַנציעלע פערבינדונגען מיט'ן קעניגליכען הויף און אודאי דורך אַ הלוואה, וואָס מען האָט איהם נישט געקענט צוריקצאָהלען, האָט מען איהם דערהויבען צו אַזאַ יחוס'דיגער מדרגה און ווײַל צו אַזאַ טיטעל געהערט אויך אַ לאַנד, האָט איהם ווילליאַם III, דער ענגלישער קעניג און שטאַטהאַלטער פון האָלאַנד אינ'ם יאָהר 1697, געשענקט דאָס לאַנד לאַבּראַדאָר. יוסף דע לאַ פּענהאַ איז אין יאָהר 1731 געשטאָרבען. אין זײַן צוואה שאַצט ער אײַן דעם ווערט פון זײַן מלוכה אויף צוועלף טויזענד גולדען. זײַן עלטסטער זוהן דוד דע לאַ פּענהאַ איז געשטאָרבען זעהר יונג, אַ בחור נאָך. האָט מען דעריבער די צוואה איבערגעשריבען אויפ'ן יונגערען ברודער דניאל.

די קאָפּיעס פון די דאָקומענטען זענען פון אײן דור צום אַנדערן איבערגעגאַנגען בירושה. וואו די אָריגינאַל דאָקומענטען זענען, האָט מען נישט געוואוסט. ערשט אין יאָהר 1926, ווען מען האָט זיך אָנגעהויבען צו אינטערעסירען מיט דער ירושה, האָט מען גענומען נאָכזוכען און נאָכפאָרשען אין די האָלענדישע אַרכיוון, אָבער מען האָט גאָרנישט געפונען, אַ חוץ אַ קוויטונג איבער צעהן דוקאַטען, וואָס יעדער יורש, וואָס האָט איבערגענומען די ירושה האָט געמוזט אײַנצאָהלען אין דער קעניגליכער קאַסע.. מיט דער הילף פון ענגלישע צײַטונגען פון דער דעמאָלדיגער צײַט האָט זיך דאָך אײַנגעגעבען נאָך אַ סך מיה, דעם אָריגינאַל פון דעם געשאַנק־דאָקומענט אין אַ לאָנדאָנער מלוכה־אַרכיוו צו געפינען.

דער דאָקומענט איז נישט נאָר פאַמיליען־געשיכטליך אינטערעסאַנט. עס האָט אויך אַ קולטור־היסטאָרישע בעדײַטונג. מען קען דערפון זעהן, ווי אַזוי מען האָט אינ'ם מיטעלאַלטער „געהאַנדעלט" מיט מלוכות, אַז אַפילו אַ יוד, אַבי ער האָט געהאַט גענוג געלד, האָט זיך געקענט „קויפען" אַ מלוכה'לע.

אָט איז די ווערטליכע איבערזעצונג פון דעם דאָזיגען אויסטערלישען דאָקומענט:

„ווילליאַם, מיט גאָטס חסד קעניג פון ענגלאַנד, שאָטלאַנד, פראַנקרײַך א.ז.וו. שטאַטהאַלטער פון געלדערען, צעפּטען, האָלאַנד א.ז.וו.

עס איז בעקאַנט: אינ'ם יאָהר 1677 האָט מען דורך צעבראָכענע טײלען פון שיפען, וואָס מ'האָט געפונען בײַ די ברעגעס, ענטדעקט אונבעוואוינטע טײלען אין צפון־אַמעריקאַ און מיר האָבען דאָס לאַנד אונטער דעם נאָמען „לאַבּראַדאָר קאַרט ריעל" אין אונזער בעזיץ גענומען. זינט מיר האָבען דאָס לאַנד בעזעצט, שטעהט עס אונטער אונזער פאָהן, כּדי מיר זאָלען קענען איבער דעם לאַנד רעגירען און שיצען די מענשען, וואָס ווילען דאָרט האַנדלען אונטער אונזער אויטאָריטעט און פּראָטעקטאָראַט.

אַזוי געשעהט עס אויך, אַז מיר דערפיהלען די ביטע פון דעם בירגער און אײַנוואוינער פון ראָטערדאַם, יוסף דע לאַ פּענהאַ, און ער מעג זיך נעהמען די דערמאָנטע טעריטאָריע מיט אַלע זײַנע רעכט. מיט דער מתּנה געבען מיר אויך יוסף דע לאַ פּענהאַ'ן דאָס דאָמינאַל און טעריטאָריאַל רעכט, דאָס רויבע, מיטעלע און נידריגע געריכטס־וועזען פאַר דעם גאַנצען טעריטאָריום, וואָס געפינט זיך צווישען דעם 54 ביז צום 60 גראַד פון צפונדיגער ברײַט; אַלע פעלדער, וועלדער, טײַכען, גערטנער און פישערײַען אַלס אײגענטום פאַר איהם און פאַר זײַנע יורשים, מענער, אָדער פרויען. ער האָט אויך דאָס רעכט טײלען פון דער טעריטאָריע צו פערפּאַכטען. 10 יאָהר נאָך'ן אויסשטעלען פון דעם דאָקומענט זאָל מען אונז, אָדער אונזערע יורשים געבען דורך אונזערע בעאַמטע אײן פּראָצענט פון אַלע סחורות, וואָס ווערען פון דאָרט אַרויסגעפיהרט. ווען די טעריטאָריע געהט איבער בירושה, אָדער דורך אַנדערע סבּות צו אַנדערע מענשען, בעקומען מיר אײן צפון־אַדלער (גאָלד מטבע). אָדער צעהן דוקאַטען.

מיר פערשפּרעכען יוסף דע לאַ פּענהאַ'ן און זײַנע יורשים אַלס אונזער וואַסאַל, אונזער אונטערשטיצונג און אונזער פּראָטעקציע געגען גויים און שטערונג.

געמאַכט אין האָג לא, ד' 1 נאָוועמבער 1697

ווילליאַם. רעקס.

דער דאָזיגער געשאַנק־דאָקומענט איז אויך פון ווילליאַם IV אינ'ם יאָהר 1732 און פון ווילליאַם V אינ'ם יאָהר 1768 אָנערקענט און בעשטעטיגט געוואָרען.

אין נאַפּאָלעאָן'ס צײַטען איז אָבער אין האָלאַנד נישט געווען נישט קײן פּרינץ און נישט קײן שטאַטהאַלטער. דעריבער האָט מען דעם געשאַנק־דאָקומענט נישט געקענט בעשטעטיגען. שוין אינ'ם יאָהר 1813 האָט די פאַמיליע דע לאַ פּענהאַ אָנגעהויבען פיהרען אַ קאַמף מיט דער האָלענדישער רעגירונג וועגען איהר ירושה. די פאַמיליע פּענהאַ איז אָבער דעמאָלט געווען זעהר אָרים און האָט גאָר נישט געקענט אויפטוהן. מען האָט אויך געפונען אַ זעהר אינטערעסאַנטען בריף־אויסטויש צווישען אַ יורש, אַ געוויסען דניאל דע לאַ פּענהאַ, מיט דער האָלענדישער רעגירונג פון'ם יאָהר 1861. די האָלענדישע רעגירונג זאָגט זיך דאָרט אָפּ צו ענטשעדיגען די יורשים, ווײַל נישט זײ, נאָר ענגלאַנד האָט דאָס געשאַנק געגעבען און דעריבער איז פאַראַנטוואָרטליך דערפאַר ענגלאַנד, נישט האָלאַנד.

דער אמת איז אָבער, אַז דעם געשאַנק האָט טאַקע האָלאַנד געגעבען און נישט ענגלאַנד. אמת טאַקע, אַז אויפ'ן דאָקומענט פון'ם יאָהר 1697 איז נאָר פאַרהאַן דער זיגעל, וואָס אויף איהר שטעהט „ווילליאַם III, קעניג פון ענגלאַנד און שטאַטהאַלטער פון האָלאַנד" און עס פעהלט די אײגענהענדיגע אונטערשריפט פון'ם קעניג. לאַבּראַדאָר האָט אָבער דאָך געמוזט זײַן אַ האָלענדישע קאָלאָניע, ווײַל ווי אַזוי האָבען ווילליאַם IV און ווילליאַם V, וועלכע זענען שוין געווען האָלענדישע קעניגען, געקענט דאָס געשאַנק־דאָקומענט בעשטעטיגען?

מען האָט אויך געפונען דאָקומענטען פון יאָהר 1734 און אַ בריף פון דוד דע לאַ פּענהאַ צו אַ פּריץ, אַז ער ערלויבט איהם נישט צו כאַפּען פיש בײַ די ברעגען פון לאַבּראַדאָר.

לאַבּראַדאָר, די גרעסטע צפון־אַמעריקאַנישע האַלב־אינזעל, ליגט צווישען קאַנאַדע און נײַ־פונדלאַנד. בײדע לענדער זענען ענגלישע דאָמיניאָנס. דער גרעסטער טײל פון לאַבּראַדאָר געהערט אויך פּאָליטיש צו קאַנאַדע און אַ גאַנץ קלײנער טײל צו נײַ־פונדלאַנד. מיט אַ מאָל, ווי דער דרך העולם איז, האָט זיך קאַנאַדע אַרומגעזעהן, אַז עס וואָלט איר נאָך נישט געשאַדט, זי אַלײן זאָל זײַן די בעל־הבית'טע איבער דער אײן מיליאָן דרײַהונדערט טויזענט קוואַדראַט קילאָמעטער גרויסער האַלב־אינזעל. מען האָט פריהער שטילערהייט [?] צווישען זיך פערהאַנדעלט, יעדער צד האָט געפּרובט צו בעווײַזען, אַז „היסטאָריש" געהערט לאַבּראַדאָר צו איהם, און בײדע האָבען נישט געוואָלט, אַז די עפנטליכקײט זאָל זיך דערוויסען פון זײער סכסוך.

זײ האָבען מסתמא מורא געהאַט, אַז אויב מען וועט רעדען פון היסטאָרישע רעכט וועלען זיך מעלדען די אמת'ע בעלי־בתּים, וואָס קענען דיקא יאָ נאָכווײַזען זײער רעכט מיט דאָקומענטען.

אַזוי ווי בײדע לענדער געהערען צום בריטישען אימפּעריום, האָבען זײ אינ'ם יאָהר 1926 בעשלאָסען, דעם סכסוך איבערצוגעבען דעם געהײמען ענגלישען מלוכה־ראַט, וואָס זאָל דעצידירען, צו וועמען די האַלב־אינזעל לאַבּראַדאָר געהערט.

אַזוי אַרום האָבען זיך די יורשים דערמאָנט אין זײער ירושה און זײ האָבען בעשלאָסען צוריק צו פאָרלאַנגען זײער ירושה, ווײַל אַ חוץ דעם קעניג־טיטעל — צוליב דעם טיטעל אַלײן וואָלט זיכער נישט כּדאי געווען זיך דעם קאָפּ צו ברעכען — איז די ירושה ווערט סך־הכּל זעכציג מיליאָן דאָלאַר און אַזאַ ביסעל „קלײנגעלד" שענקט מען דאָך נישט אַוועק...

די פאַמיליע פּענהאַ בעמיהט זיך איצט דעם סדר־היים [?] צוזאַמענצושטעלען און צו דעם צוועק האָט זי שוין געשאַפען אַ פאָנד פון הונדערט טויזענט דאָלאַר אויף אָנצופיהרען דעם קאַמף. צווײ בעקאַנטע אַמעריקאַנער האָבען אויף זיך גענומען, צו פערטרעטען די פאַמיליע דע לאַ פּענהאַ פאַר דעם ענגלישען געהײמען מלוכה־ראַט.

אַ בעקאַנטער ווינער אַדוואָקאַט וועלכער האָט געפיהרט די נאָכפאָרשונגען אין די האָלענדישע און ענגלישע אַרכיוון, מײנט, אַז אין ענגלאַנד זענען די רעכט פון דער פאַמיליע דע לאַ פּענהאַ נישט נאָר בעקאַנט, נאָר אויך אָנערקענט. מען שווײַגט אָבער מחמת פּאָליטישע סיבּות...

אַנ'אָנגעזעהענער ענגלישער פּאָליטיקער האַלט אויך, אַז די פאַמיליע פּענהאַ האָט די בעסטע אויסזיכטען אויף ערפאָלג, ווײַל ענגלאַנד האָט נישט קײן רעכט אויף לאַבּראַדאָר. דער זעלבער פּאָליטיקער וויל אויך דער פאַמיליע פּענהאַ העלפען, אַז דער סכסוך זאָל קומען פאַר'ן פעלקער־בונד..

איך ווײס נישט, ווער עס וועט זיך מעהר פרעהען: די יורשים, וואָס וועלען בעקומען די זעכציג־מיליאָן־דאָלאַר־ירושה, אָדער דאָס יודישע פאָלק מיט דער לאַבּראַדאָר־דינאַסטיע..

אינטערעסאַנט איז אָבער דער ענין..

—:0:—

אַ שאַד, אַ שאַד

(אַ סצענע אין די בערג) — פון — ב. קאָוונער.

אין די בערג.

איך זיץ אויף אַ באַנק און איך טראַכט וועגען מײַן הײם, מײַן פרוי, מײַנע קינדער, מײַנע בעקאַנטע.

עס פערדריסט מיך, פאַר וואָס איך בין אין אַ שעהנעם האָטעל, האָב פרישע עסענס, פרישע לופט און ס'איז מיר קיהל און וואויל.

איך וואָלט געוואָלט, אַז אַלע מײַנע ליבע זאָלען אויך דאָ זײַן.

טראַכט איך וועגען דעם, און איך זופץ; איך זופץ און איך טראַכט ווײַטער.

נעמט מיר דאָס דאָזיגע טראַכטען אַרום פופצעהן מינוט און איך שטעל זיך אָפּ. מען קען דאָך נישט טראַכטען וועגען אײן זאַך אַ גאַנצען טאָג.

איך טו אַ קוק אויפ'ן זײגער'ל, זעה איך, אַז צו מיטאָג איז נאָך אַ האַלבע שעה צײַט.

טראַכט איך: אויב אַזוי, מעג איך אָנהויבען טראַכטען וועגען אַנדערע זאַכען.

טראַכט איך, אַז עס איז נישטאָ, איבער וואָס צו טראַכטען.

וועגען מײַנע שונאים לוינט זיך נישט צו טראַכטען; זײ זענען עס נישט ווערט; וועגען מײַנע בעלי־חובות לוינט זיך אויך נישט צו טראַכטען; איך וועל זיך דערמאָנען, וויפיל איך בין זײ שולדיג, און דאָס וויל איך נישט.

וואָס דאַרף איך זיך אַלײן צושטערען מײַן אורלויב?

טראַכט איך, אַז איך האָב נישט איבער וואָס צו טראַכטען.

און אפשר, טראַכט איך, לוינט זיך וועגען דעם אַלײן אַ טראַכט צו טוהן?

איך וויל שוין אָנהויבען צו טראַכטען. ערשט עס זעצט זיך אַוועק נעבען מיר אַ יונגע פרוי, אַ סימפּאַטישע, מיט „[?]" האָר. זי זעצט זיך נאָהענט לעבען מיר און זי הויבט אָן אַ געשפּרעך:

— וואָס טראַכט איהר, פאַניע קאָווינער, וועגען נעכטיגען טאָג?

— גאָרנישט — זאָג איך — פון טראַכטען מאַכט מען נישט קײן לעבען. אַ שרײַבער טאָר אין גאַנצען נישט טראַכטען.

— פאַר וואָס? — פרעגט זי?

— ווײַל אַ שרײַבער, וואָס לעבט פון שרײַבען, דאַרף האָבען אַ רוהיגען קאָפּ, און אויב ער זאָל טראַכטען, וועט ער נישט קענען שרײַבען. איהר פערשטעהט?

— יאָ, איך פערשטעה.

— אויב איהר פערשטעהט, איז גוט; זענט איהר אַנ'אינטעליגענטע פרוי. און אַזאַ פרוי איז אינטערעסאַנט.

— וואָס קומט מיר אַרויס, אַז איך בין אינטעליגענט, אַז איך האָב נישט קײן מזל!

— וואָס טויג אײַך מזל? וואָס קענט איהר דאָ אויפטון מיט מזל? עס איז דען אַזאַ מין אַרטיקעל, וואָס האָט אַ ממשות, וואו מען קען עס אָנטאַפּען: מזל איז דאָך נישט מעהר, ווי אַ וואָרט; אַ וואָרט, וואָס איז צונויפגעשטעלט פון דרײַ אותיות פון אַ מעם און אַ זײַען און אַ למד ווײַטער איז עס גאָרנישט מיט גאָרנישט. איך וואָלט געוואָלט זײַן רײַך אָהן מזל, אײדער מיט מזל און זײַן אָרים. נישט אַזוי?

— יאָ — זאָגט זי — אָרימקײט איז נישט אַזאַ גוטע זאַך.

— אמת. — זאָג איך — אָבער עס ווענדט זיך, ווי אָרים אײנער איז: אײנער איז אָרים און ער האָט אַלץ, וואָס עס דאַרף: עסען, טרינקען, קלײדער, אַ לײַטישע דירה און איז געזונט און ער האָט אַ פײַנע פרוי, אַ שעהנע, אַ געזונטע און אַ פּאָר שעהנע, געזונטע קינדערלעך און אַ פּאָר טויזענט דאָלאַר אין באַנק — אָט אַזאַ „אָרימקײט" מאַכט נישט אויס.

פאַרהאַן אָבער אַנ'אַנדער סאָרט אָרימאַן אויך, אַזאַ, וואָס איז מעהר אויף צרות; אַזאַ אָרימאַן, וואָס וויל האָבען אויף שבּת און האָט נישט; וויל האָבען אויף יום־טוב, און האָט נישט; און אויף אונטערוואַכען האָט ער אויך נישט; און צו די אַלע גליקען האָט ער נאָך אַ קראַנקע פרוי, נישט קײן שעהנע, און זעקס קראַנקע קינדער, און זײ דאַרפען אַלע פאַסטען תּעניתים — אָט אַזאַ אָרימאַן איז ביטער.

דאָס שעהנע ווײַבעל האָט זיך צוגערוקט צו מיר נאָך נעהענטער און אַ פרעג געטוהן:

— פון וואַנען זײַט איהר?

— פון נאַלעטשעוו [?] בין איך.

— אַ שאַד, אַ שאַד. — קענט איהר זײַן אָהן אײַער פרוי אַ לענגערע צײַט?

— נײן, איך קען נישט.

— אַ שאַד, מײַן מאַן קען זײַן אָהן מיר אַפילו אַ יאָהר צײַט.

— אַ שאַד, זאָג איך, אַ שאַד, איך וואָלט פון אַזאַ פרוי אין גאַנצען נישט אַוועק.

— איהר זעהט דאָך, נישט אַלע מענער פערשטעהען זיך אויף מיר; מען דאַרף זײַן אַ שרײַבער, דאַרף מען זײַן, מיך אָפּצושעצען; איך וואָלט זײַן די גליקליכסטע אין דער וועלט צו האָבען אַ שרײַבער פאַר אַ מאַן.

— עס ווענדט זיך — זאָג איך — וואָס פאַר אַ שרײַבער.

— יאָ, מײַן.. איך מײַן.. אַזאַ ווי.. ווי איהר, למשל...

— וואָס קומט אַרויס, אַז איך בין שוין אַ פערהײַראַטעטער?

— אַ שאַד, אַ שאַד!.. און איהר ליבט אײַער פרוי?

— וואָס פאַר אַ פראַגע? ערשטענס, איז זי דאָך מײַן פרוי, מײַן לעבענס־בעגלײַטערין, מײַן געטרײַעסטע געליבטע, און די מוטער פון מײַנע און איהרע קינדער; זי איז דאָך מיט מיר שוין פיל יאָהרען אונטער אײן דאַך — אין לײַדען און אין פרײַדען זענען מיר צוזאַמען.. וועמען דען זאָל אַ מאַן ליבען, אויב נישט זײַן פרוי?

— און איהר מײַנט טאַקע, וואָס איהר זאָגט? מחמת איך ווײס, אַז איהר זײַט אַ ווצלינג [?]...

— אודאי מײַן איך עס..

— אַ שאַד! — האָט דאָס ווײַבעל אַ זופץ געטוהן — אַ שאַד!

— וואָס זופצט איהר?

זי האָט זיך צוגערוקט נאָך נעהענטער און געזאָגט:

— ס'איז דאָך נישטאָ קײן מזל.. [?] האָב איך שוין די זכיה צו זײַן בעקאַנט מיט אַ ריכטיגען מענשען, און וועלכער איז אַ מבין אויף אַ שענער פרוי, אַנ'אינטעליגענטע, דאַרף ער, ווי איך, להבדיל, ליבען זײַן אײגענע פרוי, וואָס וואָלט מיר געפעהלט, ווען איהר האָט פײַנט אײַער פרוי?

— וואָס־זשע וואָלט דעמאָלט געווען?

— גאָרנישט... וואָלט איך אײַך ליב..

(ענדע זײַט 5)

מיליטערישע רעגיסטראַציע פון יאָהרגאַנג 1912

הויבט זיך אן מאָרגען דעם 1-טען סעפּטעמבער

מאָרגען הויבט זיך אָן די רעגיסטראַציע פון יאָהרגאַנג 1912.

אין מיליטעריש-פּאָליציייאישען ביוראָ פּיעטריקאָווער 212 דאַרפען זיך רעגיסטרירען מאָרגען ד. 1. סעפּט. אַלע, וואָס וואוינען אויפ'ן שטח פון 1 קאָמיסאַריאַט און זייערע נעמען הויבען זיך אָן מיט A ביז G; ד. 2. סעפּטעמבער דאַרפען זיך רעגיסטרירען פון 1. קאָמיסאַריאַט — H Ch I J K L Ł;

דעם 3. סעפּטעמבער פון 1 קאָמיסאַריאַט — M N O P R S T;

דעם 4. סעפּטעמבער פון 1. קאָמיסאַריאַט — Sz T U W Z Ż;

דעם 5. סעפּטעמבער פון 2. קאָמיסאַריאַט — A ביז N איינשליסליך; ד. 6. סעפּטעמבער פון 2. קאָמיסאַריאַט פון O ביז Ż; דעם 8. סעפּטעמבער פון 3. קאָמיסאַריעט — A B C D; 9. סעפּטעמבער פון 3. קאָמיסאַריאַט — E F G; 10. סעפּטעמבער פון 3. קאָמיסאַריאַט — H Ch I J K; ד. 12. סעפּטעמבער פון 3. קאָמיסאַריאַט — P R; ד. 13. סעפּטעמבער פון 3. קאָמיסאַריאַט — S Sz; ד. 15 סעפּטעמבער 3. קאָמיסאַריאַט T U W; 16. סעפּטעמבער 3. קאָמיסאַריאַט Z Ż;

דעם 17. סעפּטעמבער פון 4. קאָמיסאַריאַט — A B C D E F G; 18. סעפּטעמבער 4. קאָמיסאַריאַט — H ביז Ł; 19. סעפּטעמבער 4. קאָמיסאַריאַט — M ביז S; ד. 20. סעפּטעמבער פון 4. קאָמיסאַריאַט פון Sz ביז Ż

ד. 22. סעפּטעמבער פון 5. קאָמיסאַריאַט — A B C D E; ד. 23. סעפּטעמבער פון 5. קאָמיסאַריאַט — F G H Ch; ד. 24. סעפּטעמבער 5. קאָמיסאַריאַט — I J K; ד. 25. סעפּטעמבער — L ביז P;

26. סעפּט. — R S Sz T;

27. סעפּט. — U W Z Ż;

29. סעפּט. — פון 6. קאָמיסאַריאַט — A ביז Ż;

ד. 1. סעפּטעמבער פון 7. קאָמיסאַריאַט — A B C D E F;

ד. 2. סעפּט. — G ביז K;

ד. 3. סעפּט. — L ביז P;

ד. 4. סעפּט. — R ביז U;

ד. 5. סעפּט. — W Z Ż.

ד. 6. סעפּט. פון 8. קאָמיסאַריאַט — A ביז G;

ד. 8. סעפּט. — H ביז M;

ד. 9. סעפּט. — N Sz;

ד. 10 סעפּט. — T ביז Ż.

דעם 11. סעפּטעמבער פון 9 קאָמיסאַריאַט — A ביז L איינשליסליך;

ד. 12. סעפּט. — L ביז Ż.

ד. 13. סעפּטעמבער פון 10. קאָמיסאַריאַט — A ביז J איינשליסליך;

ד. 15. סעפּט. — N ביז Ż.

דעם 16. סעפּט. פון 11. קאָמיסאַריאַט — A ביז J;

ד. 17. סעפּט. — K ביז P;

ד. 18. סעפּט. — R ביז Ż;

ד. 19. סעפּט. פון 12. קאָמיסאַריאַט פון A ביז J;

ד. 20. סעפּטעמבער — N ביז Ż

ד. 22. סעפּט. פון 13. קאָמיסאַריאַט פון A ביז K;

ד. 23. סעפּט. — L ביז S;

ד. 24. סעפּט. — Sz ביז Ż

דעם 25. סעפּטעמבער 14. קאָמיסאַריאַט — A ביז G;

ד. 26. סעפּט. — H ביז Ł;

ד. 27. סעפּט. — M ביז S;

ד. 29. סעפּט. — Sz ביז Ż.

צו דער רעגיסטראַציע מוזען די 1912-ער מיטנעמען פּעסער, אָדער מעטריקעס צוזאַמען מיט בעשטעטיגונגען און פאָטאָגראַפיעס, אַז זיי זענען די-זעלביגע. עס מוז אויך מיטגענומען ווערען אַ שול-צייגניש, אָדער אַ האַנדווערקער-צייגניש, עווענטועל בעשטעטיגונגען פון צעך.

עס דאַרפען זיך אויך רעגיסטרירען 1912-ער, וועלכע וואוינען אין לאָדז און קענען זיך נישט אויסלעגיטימירען מיט אַ דאָקומענט פון אַ פרעמדע מלוכה

——=0§0=——

היינט קומט פאר אין לאָדז אַ פּראָטעסט-מאַניפעסטאַציע געגען דייטשלאַנד

יודישע כהלה און צעכען בעטייליגען זיך אין דער מאַניפעסטאַציע

אויף היינט, זונטאָג, האָבען אַ גרויסע צאָהל אָרגאַניזאַציעס בעשלאָסען אַ געמיינזאַמע גאַסען-מאַניפעסטאַציע מיט טראַנספּאַרענטען, וואָס וועלען ענטהאַלטען אַנ'אָנטפער אויף דער דייטשער פאָדערונג וועגען דאַנציגער קאָרידאָר.

דער זאַמעלפּונקט פון דער מאַניפעסטאַציע וועט זיין אויפ'ן פרייהייטס-פּלאַץ.

* * *

אין דער היינטיגער פּראָטעסט-מאַניפעסטאַציע געגען טעוויזיאָניזם'ס אַפּעטיטען וועט זיך בעטייליגען אויך די לאָדזשער יודישע קהלה, די יודישע האַנדווערקער-פאַראיינען און די יודישע צעכען מיט זייערע פאָהנען.

——

אויסלענדישע מיניסטאָרען קומען היינט קיין לאָדז

היינט, זונטאָג, קומען קיין לאָדז די אַגראַר-מיניסטאָרען פון טשעכאָסלאָוואַקיע, רומעניע, יוגאָסלאַוויען, אונגאַרן, לאַטוויע און עסטלאַנד. די דאָזיגע מיניסטאָרען האָבען זיך בעטייליגט אין דער קאָנפערענץ פון די אַגראַר-לענדער אין וואַרשע. צוזאַמען מיט די אויסלענדישע מיניסטאָרען קומט קיין לאָדז אויך דער פּוילישער אַגראַר-מיניסטער יאַנטאַ-פּאָל-טשינסקי.

אַ 13-יעהריגער גנב

(וו) אין מ. מאָגילניצקי'ס יאַטקע, זגערזשער 8 אין סיסטעמאַטיש גע-גנב'עט געוואָרען געלד און פלייש. נעכ-טען האָט מען צופעליג געכאַפּט ביים געלד-שופלאַד דעם 13-יעהריגען איצקאָ-וויטש, מאָגילניצקי'ס אַ משפחה-יונגעל. דער ענין איז איבערגעגעבען געוואָרען דעם 3 פּאָליציי-קאָמיסאַריאַט.

קאָמונאַלער צושלאַג צו אַקציז-פּאַטענטען

(מ) דער לאָדזשער מאַגיסטראַט האָט שוין בעשלאָסען די „סטאַוועקס" פון קאָמונאַלען צושלאַג צו די מלוכה'שע אָפּצאָהלען פון פּאַטענטען אויף אויסצו-אַרבייטען און פאַרקויפען משקאות אין יאָהר 1931.

אויף אויסצואַרבייטען אַלקאָהאָל-משקאות אין 1931 וועט דער קאָמונאַלער צושלאַג צו די אַקציז-פּאַטענטען בעטרע-פען 75 פּראָצענט; אויף צו פאַרקויפען אַלקאָהאָל-משקאות אין 1931 וועט דער קאָמונאַלער צושלאַג צו די אַקציז-פּאַ-טענטען בעטרעפען 150 פּראָצענט פון פּאַטענט.

נאָך 6 הייזער אויף פּאָלעשיע

(מ) אויף דער לעצטער מאַגיסטראַט זיצונג איז בעשלאָסען געוואָרען צו פאַר-ענדיגען דעם בוי פון די לעצטע 6 הייזער פון די שטאָטישע וואוינונגס-הייזער אויף „פּאָלעשיע".

בלימעל-טאָג פאַר בילדונגס-געזעלשאַפט „פרייהייט"

מאָרגען קומט פאָר איבער די גאַסען פון אונזער שטאָט דער פאַרקויף פון אַ בלימעל לטובת דער אַרבייטער-בילדונגס געזעלשאַפט „פרייהייט".

די הכנסה פונ'ם בלימעל-פאַרקויף איז בעשטימט פאַר דער ביבליאָטעק פון „פרייהייט", וואָס געפינט זיך אין לאָ-קאַל פון דער פּועלי-ציון פאַרטיי פּיע-טריקאָווער 83 פאַר אויסהאַלטען די אָוונט-קורסען און אַנדערע קולטור-אינסטיטוציעס.

עס איז צו האָפען, אַז די יודישע בע-פעלקערונג וועט שטיצען די אַרבייטער בילדונגס געזעלשאַפט „פרייהייט" און גערן קויפען דאָס בלימעל

——=0§0=——

אַ קלאַנג-פילם וועגען בירא-בידזשאַן

מאָסקווע (יט"א) קיין בירא-בי-דזשאַן איז אָפּגעפאָהרען אַנ'עקספּעדיצ-יע, וואָס וועט צוטרעטען צו רעאַליזי-רען דאָ אַ קלאַנג-פילם דער פילם וועט רעזשיסירט ווערען דורך דעם בעוואוס-טען יודישען קינאָ-רעזשיסער טורין, וועלכער האָט פערפאַסט דעם „טורק-סיב".

איינשרייבונגען אין שטאָטישע אָוונט-שולען פאַר דערוואַקסענע

און פּראָפעסיאָנעלע ערגענצונגס-שולען פאַר יוגענדליכע

(מ) איבער די מויערן פון שטאָט איז פונאַנדערגעקלעפּט געוואָרען אַ פאַראָרד-נונג פון מאַגיסטראַט וועגען די איינ-שרייבונגען אין די שטאָטישע אָוונט-שולען פאַר דערוואַקסענע. די איינשריי-בונגען וועלען פאָרקומען דעם 1, 2, 3, 4, 5, 6. סעפּטעמבער.

עס איז אויך פונאַנדערגעקלעפּט אַ פאַראָרדנונג וועגען דער פליכט צו בע-זוכען די אָוונט ערגענצונגס-קורסען דורך די יוגענדליכע פון ביידע געשלעכ-טער. די איינשרייבונגען וועלען פאָרקו-מען פון 1 ביז'ן 7. סעפּטעמבער.

——

וויכטיג פאַר דער יוד. בעפעלקערונג
פון דרום'דיגען טייל פון אונזער שטאָט (שייבלערס ראַיאָן) וואו עס האָט זיך געעפענט אַנ'אָפּטיילונג
קאַצענעלזאָנ'ס גן-ילדים
(פרעבעל אַנשטאַלט) און אַ מאָדערנער 7-קלאַסיגער שול מיט אַ רעגירונגס-פּראָג, וואָס נעמט אויך אַריין אַ גרויסער מאָס העברעאישע לימודים און רעליגיע. — קינדער (פון 4 יאָהר אין פרעבעל-שולע און פון 6 יאָהר אין שולע) ווערען איינגעשריבען יעדען טאָג פון 10—1 פאַרמ. אין דער קאַנצעלאַריע פון דער שולע
קילינסקיעגאָ 120
Kilińskiego 120
Kilińskiego 120

6-go Sierpnia
Przed. Robót Inżyn.-Elektro-Mech.
M. RAK Zawadzka 12 tel. 214-11
פּיעטריקאָווער 17
קאָנסטאַנטינער 43

פערשאָלטען בלוט

גרויסער שפּאַנענדער ראָמאַן פון דער היינטיגער צייט

(19. פאָרטזעצונג)

דער גראַף האָט ענערגיש אַ שאָקעל געטאָן מיט'ן קאָפּ.

— הער גראַף, איך מוז אָוועקגעהן, בעלאַס פאָטער האָט מיך בעשטעלט אויף היינט צוועלף אַזייגער אויף אַ געוויסען אָרט. זיין דערנעבער אַזוי גוט און לאָזט מיך אָוועק-געהן? — האָט זיך ראָזען געבעטען.

— אַך, ענטשולדיגט מיר, אויב אַזוי איז עפּעס אַנ-דערש! — איצט פערשטעה איך שוין, פאַרוואָס איהר זענט אַזוי אויפגעשפּרונגען.

— גוט מיר אָבער איבער עהרענוואָרט, אַז איהר וועט מיר נישט נאָכפאָלגען! — האָט ראָזען מיט אַ שמייכלענדער שטים געזאָגט — ענטשולדיגט, הער גראַף, איהר דאַרפט עס נישט טון!

— ווען איהר פערלאַנגט עס הערצליכסט?

— יאָ, איך בעט אייך זעהר, טוט עס פאַר מיר. אויף ווידערזעהן, היינט אין אָוונט!

ביי די דאָזיגע ווערטער האָט זיך אַלפרעד ראָזען מיט שנעלע טריט דערווייטערט פון זיין פריינד.

דער אַפיציר איז אויפגעשטאַנען מיט טריט ביי טריט נאָכ-געגאַנגען און ווען ראָזען האָט פערקירעוועט אין אַ זייטיגע געסעל, איז אויך ריינפעלד מיט אַ געוויסער דערווייטערונג, איהם נאָכגעגאַנגען.

——

קאַפּיטעל 6.

דאָס אומגליק.

אונז איז דאָך שוין מסתמא בעקאַנט, אַז דער יונגער-מאַן אַלפרעד פאָן ראָזען, איז נישט קיין אַנדערער, ווי דער חתן פון דער שעהנער בעלאַ, וועלכער האָט זיך דאָרט אַריינגעקריגען אין דעם, איינזאַמען הויז, און זיך דאָרט פאַרגעשטעלט, אַלס אַלפרעד מילער.

וועלען מיר, אַלזאָ, צוריקקעהרען צו איהם

בעלאַ איז, ווי תמיד, אויפגעשטאַנען אַ פרעהליכע און מונטערע.

— וואָס פאַר אַ הערליכער חלום איז דאָס געווען! — דאָס זי צו זיך אַליין געשעפּטשעט, ווען זי איז פערטיג גע-וואָרען מיט איהר טואַלעט. אַ שאָה. וואָס איך האָב איהם נישט אויסגעחלומ'ט און איבער דעם טאָקע ווייס איך נישט דעם סוף! פאַר דעם איז ער אָבער געווען אַ שעה-נער — זעהר אַ שעהנער חלום! דאָס איז אודאי אַ גוטער סימן! צוערשט וועט קומען די מאַמעשי, דאַן — אָ, דאַן וועט קומען אַלפרעד און פייערליך בעטען ביי מיינע עלטערן די האַנד פון מיר. די עלטערן וועלען דאָך זיכער מסכים זיין. וועט דאַן פאָרקומען די תנאים אין דאַן — דאַן וועט ערשט פאָרקומען די חתונה! פונקט אַזוי, ווי ס'האָט זיך מיר געחלומ'ט! יעצט וועל איך זיך געהמען צו דער אַר-בייט, כדי דער מוטער צו מאַכען אַ פיינעם ברוך הבא!

שנעל האָט זי פערלאָזען איהר צימער'ל און איז אַריין אין די פאָדערשטע שטובען.

פראַנץ מילער, איהר פאָטער, האָט זיך נערוועזיש אַרומגעדרעהט איבער'ן צימער הין-און צוריק.

— גוט מאָרגען, טאַטעשי! דו פיהלסט זיך היינט זעהר אויסגעצייכענט? דו זיצט עפּעס נישט אויפ'ן אַלגעמיי-נעם שטוהל? — האָט דאָס שעהנע מיידעל אויסגערופען, אויס-שפּרינגענדיג איהר'ן פאָטער, כדי איהם אַ קוש צו געבען.

מילער האָט זיך אָבסעלוטע אַריבערגעבויגען, צוגע-דריקט דאָס ליבהאַרציגע קינד צו זיין ברוסט און איהר גע-געבען אַ קוש.

— ס'איז מיר היינט, אַ דאַנק גאָט, אַ סך בעסער, איך פיהל כמעט נישט קיין שמערצען אין מיינע פיס — האָט ער מיט אַ שמייכעל געזאָגט

— אָ, דאָס איז הערליך! די מוטער וועט זיך דערפרייען זעהר שטאַרק פרעהען, ווען זי וועט דיך טרעפען אַ געזונ-דען! אָבער איך וויל דיר עפּעס זאָגען! איך האָב עפּעס אויסגעטראַכט, כדי די מוטער צו איהר צוריקקומען — אַ איבעראַשונג מאַכען! — האָט דאָס מיידעל ווייטער געזאָגט.

— אַזוי, מיין קינד, אַזוי גו, אויף וואָס פאַר אַנ'אופן ווילסטו עס מאַכען?

— איך וועל יעצט אַראָפּגעהן אין גאָרטען אַריין, טאַטע-שי, דאָרט הינטען אין עס בליהען פערשידענע בלומען. איך וועל פון דאָרט עטליכע אָפּרייסען און זיי צוזאַמענבינדען, כדי מיט זיי דאָס פאָדערצימער און די שטובען אויסצוצירען! נישט אמת, פאָטער, דאָס איז דאָך אַ פיינער געדאַנק?

— יאָ, מיין קינד, טו עס אויך. די מוטער וועט זיך זעהר פרעהען איבער דיין אויפמערקזאַמקייט! — האָט דער אַלטער מיט אַ געמאַלטער רוהיגקייט און פריינדליכ-קייט געזאָגט.

— אָבער פריהער מוז איך דיר, טאַטעשי, דערלאַנגען עפּעס צו טרינקען! — האָט זיך דאָס מיידעל שנעל בע-פרייט פון איהר פאָטערס אָרעמס און שנעל אַריין אין דער קיך.

מילער האָט מיט נייגיריגע בליקען אָבסערווירט זיין הערליך קינד, וואָס האָט זיך איצט געפּאָרעט ביים צוגריי-טען דעם געוועהנליכען מאָרגען-געטראַנק.

— בעלאַ וועט זי שטיל געשטאַנען.

ענדליך איז דאָס פריהשטיק געשטאַנען אויפ'ן טיש.

— נו, טאַטעשי, דאַרף איך דיך אַהערבעטען צום טיש? — האָט בעלאַ אינטערבראָכען די שטילקייט.

— יאָ, יאָ, מיין קינד; אָבער זאָג מיר, דו ביזט דאָך עפּעס אַזוי שווינדלענדיג געוואָרען, פאַרוואָס האָסטו נאָך היינט דיין מאָרגענליד נישט געזונגען? — האָט זיך מילער נאָכגעפרעגט, אַנגעוועגענדיג זיך ביים טיש

— אַך, דאָס האָב ווירקליך אינגאַנצען פערגעסען! איך קלער עפּעס אַזוי פיל, טאַטעשי! איך פרעה מיך אַזוי שטאַרק אויף דעם צוריקקעהר פון דער מוטער — האָט בעלאַ געשמייכעלט.

מילער האָט די קאַווע צוגעטראָגען צום מויל. אַ שרעק-ליכער ווערטאָג האָט איהם געשניטען אין האַרצען, אָבער מיט איבערגע צוואַנגען האָט ער זיך בעהערשט, נישט אַרויסצווייזען דעם צער פאַר זיין טאָכטער.

עס איז ווידער אויף אַ ווייל שטיל געוואָרען.

דאָס בעשטענדיגע פריהשטיק האָט זיך געענדיגט

— טאַטעשי, זאָל איך דיר עפּעס דערצעהלען? — האָט בעלאַ אָנגעהויבען.

— דערצעהלען? איך הער דיך שוין; אָבער איך מיין, אַז דו זאָלסט פריהער געהן אין גאָרטען אַריין, כדי די בלו-מען צוזאַמענצונעהמען?

— יאָ, יאָ, דאָס וועל איך שפּעטער טון. אָבער ערשט וויל איך דיר דערצעהלען, וואָס פאַר אַ מערקווירדיגען חלום ס'האָט זיך מיר אין דער פערגאַנגענער נאַכט גע-חלומ'ט!

— ס'האָט זיך דיר געחלומ'ט? — איז מילער אויפ-געשפּרונגען און מיט שפּאַנונג געוואַרט אויף די ווייטערדי-גע ווערטער פון זיין רייצענדער שעהן קינד.

— יאָ ס'האָט זיך מיר געחלומ'ט אַ זיסען חלום, אָבער אַ מערקווירדיגער! ס'איז אַ שאָד, וואָס איך ווייס נישט דעם ענדע פון איהם. איך בין צו צייטיג אויפגעשטאַנען

— דאָס איז ווירקליך אַ שאָד. דאַך אָבער דערצעהל מיר, וואָס אַזוינס ס'האָט זיך דיר געחלומ'ט!

דאָס מיידעל האָט זיך נאָהנטער צוגערוקט צום פאָטער און אָנגעהויבען:

(פאָרטזעצונג קומט.)

היינט און וייטערע טעג! א גרויסע דראמע! פון רעזשיסער פראַנק באזשאגע, דער פערפאַסער פונ'ם „דער זיבעטער הימעל" און „דער מלאך פון דער גאַס"

„דאָס זיבענטע געבאָט"

א.: נ.:

אין די הויפט-ראלען:

Janet Gaynor i Charles Farrell

סימפאָנישער אָרקעסטער אונטער די לייטונג פון הערר י. סטעפאַנסקי.

קינא
ZACHĘTA
זגערזשער 26

7-kl Szkola dla żyd. inteligencji (Zakła Freblowski)

Kacenelson-Nachumow

ul. Pomorska 20 (tel. 183-40) Zapisy w g. 4—7 pop.

7-קל. שולע פאַר קינדער פון יודישער אינטעליגענץ
און (פרעבעל-שולע)
קאַצענעלזאָן - נאַחומאָב
פאמארסקאַ 20,
טעלעפ. 183-40
(איינשרייבונגען פון 4—7 נאָכמיטאָג)

די שול-קאַנצעלאַריע נעמט אָן איינשרייבונגען פון קנאַבען און מעדכען, וואָס זענען איז שולצוואַנג. אין פאָרבערייטונגס-קלאַס (A) ווערען אָנגענומען קינדער פון 5½ יאָהר. אין פרעבעל-שולע (שפיל-שולע) קינדער פון 3—7 יאָהר.

די אינטעריכטס-שפּראַך אין שולע, ווי אויך אין פרעבעל-שולע איז פויליש.

פיר קנאַבען פיר מעדכען אַ פערגרעסערטער קורס פון העברעאיש און אַלע למודי-קודש אונטער דער הנהלה פון ר' י. ב. קאַצענעלסאָן. אַ ספּעציעלער קורס פון טענץ, ריטמיק, פלאַסטיק לויט'ן פּראָג. פון טאַנץ-שולען פיר קינדער אונטער פאַכמ. לייטונג

פיר פיזיש-שוואַכע קינדער, ווי אויך פיר אונבעמיטעלטע ווירד געעפענט אַ

נאָכמיטאָג-שולע | ביז 50 % ביליגער | נאָכמיטאָג-פרעבל-שולע

כלאַנג-פילם-טעאַטער
„MIMOZA"
ul. Kilińskiego 178

היינט
גרויסע פרעמיערע!
אַ עראָטישער פילם, וועלכער איז אַ עפענטליכע פערהאַנדלונג אויפ'ן טעמא „געהערט די נאַכט נאָך דער חתונה צום מאַן"?.
אַ דראַמע פונ'ם לעבען פון די אַמעריקאַנישע מיליאָנערען א.ז.

דאָס רעכט פונ'ם מאַן

אין די הויפט-ראָלען:
Billie Dove i Rod la Roque

אנפאַנג אין די וואכען-טעג 5.30, 7.30 און 9.15
שבת, זונטאג און חגאות 3.20

אויסערן-פּראָגראַם
רעוועלאַציע-קלאַנג-צוגאַבע
דער נאָהנטסטער פּראָגראַם:
„דער זינגענדער ל״ץ"

URODONAL
CHATELAINA

Zwalcza reumatyzm podagrę piasek sklerozę

czyści nerki oczysz. wątrobę i stawy, łagodzi arterje i zwalcza otyłość

Do nabycia we wszystkich aptekach i skł. apt.
Przedstawicielstwo ul. Fredry 4 Warszawa

אויפ'ן שול-סעזאָן!
אַלערליי שרייב- און צייכנונגס-מאַטעריאַלען אין בעסטען קוואַליטעט
עמפעהלט
A. J. Ostrowski
55 פּיעטריקאווער 55

פערקויף
פון **פערשידענע איילעז**
ווי אויך וואָגען-שמירעכץ, טאָוואַטאַ פעט (Towata) סמאַר צו די קאָפּיטעס, טעכנישער טראַן, פעך, קאַרבאָ-לינעאום (Exikator), ווי אויך אַנדערע כעמישע אַרטיקלען
א. האַגענדאָרף, לאָדז
פּיעטריקאָווער 109, טעל. 112-85

Do Wiadomości Rodziców i Młodzieży!
— 8 klasowe —
Gimnazjum Żeńskie **Klary Wolfsonowej**
i przedszkole „Świat Dziecięcy" POMORSKA 18 (w morg. ogrodzie)
komunikuje

1. Klasa 8-ma otwarta.
2. Prawa na bieżący rok szkolny 1930/31 gimnazjum spodziewa się otrzymać w najbliższym czasie.
3. Pracownie fizyczna, chemiczna i przyrodnicza, zostały urządzone.
4. Lokal szkolny znacznie powiększony.
5. Wszystkie klasy Od A do 8 włącznie są czynne.
6. Do przedszkola i klas A, B i C przyjmowani są również i chłopcy, dla których zakres przedmiot. judaist. przyst. do wymagań rodziców.
7. Na wychowanie zwraca się specjalną uwagę.
8. Dzieci przedszkola i klas A, B i C z dalszych dzielnic mogą być przyprowadzane do do szkoły i odprowadzane do domu przez specjalnego funkcjonarjusza szkolnego.
9. Wysokość opłaty za naukę dostos. obecnych ciężkich warunkach.

UWAGA: Ponieważ w bieżącym roku szkolnym upływa 30-lecie pracy przełożonej naniwie pedagogicznej Gimnazjum przeznacza dwa bezpłatne miejsca dla uczenic klasy 4 niezamożnych, a zdolnych, jako stypendjum im. b. p. Izraela Wolfsona

Zapisy przyjmuje kancelarja Gimn. codziennie oprócz świąt od 9–1 i od 5–7
Początek lekcyj dnia 3 września o godz. 8 m. 30.

די 8-קל. מענער רעליגיעזע גימנאַזיום
„בית-אולפנא"
צעגיעלניאַנאַ 60
אונטער דער לייטונג פון דירעקטאָר אינזשענער א. רוסאַק.
איינשרייבונגען אין די פאָרבערייטונג קלאַסען און אין אַלע גימנאַזיאַלע קלאַסען נעמט אָן די קאַנצעלאַריע טעגליך פון 10—2 פאַרמיטאָג.
עקזאַמינעס הויבען זיך אָן א' פ' תצא, 31. אויגוסט 10 פריה.

GIMNAZJUM MĘSKIE
T-wa Szerzenia Oświaty i Wiedzy Technicznej wśród Żydów w Łodzi, Pomorska 46
(z prawami gimn. państwowych)

מאַכט בעקאַנט, אַז די איינשרייבונגען פון די אַלטע און נייע שילער קומען פאָר טעגליך פון 10—12 פריה. דער נייער שול-יאָהר הויבט זיך אָן ד. 2 סעפּטעמבער 8.30 אַ זייגער אין דערפריה.
די אָבצאָהלונג אין די פאָרבערייטונגס-קלאַסען בעטרעפט 300 זל. יערליך. שילער פון אונבעמיטעלטע עלטערן געניסען פון הנחה-פרייזען.

Dyrektor:
Szymon Herman

עלטערן!
אין מיין נאָכמטאָג **חדר-שולע** ווערען אָנגענומען קינדער, וואָס לערנען אין פּאָווישעכנע שולעז צו לערנען: עברי, חומש, רש"י, תנ"ך, משניות, גמרא, היסטאָריע, רעדען און שרייבען העברעאיש און יודישע בריף זעלבסט צוזאַמענשטעלען. ס'ווערען אויך אָנגענומען אנפענגער פון 5 יאָהר אָן, ווי ס'ווערט אין פערלויף פון חדשים אויסגעלערנט גרינדליך דאַווענען. שטרענג, רעליגיעזע ערציהונג! צוגענגליכע פרייזען.
איינשרייבען טעגליך 2 ביז 8 אָווענד.
יחיאל דוד ראָזענפעלד
פל. וואָלנאָשטשי (נייע שטאָט) 6
קווער אָפּיצינע, רעכטס, 2 שט.

אין דער 7-קל. שולע
פון **ש. זשעלאַנקאַ**
פּילסודסקעגאָ (ווסכאָדניאַ) 68/70
ווערען אָנגענומען שילער פון 6 יאָהר אָן און ווערען גרינדליך פאָרגעבערייט אין אַלע הינע מיטעל-שולען. אַ ספּעציעל געוויכט ווערט געלעגט אויף אַלע העברעאישע און רעליגיעזע למודים. איינשרייבונגען ווערען אנגענומען טעגליך פון 10—2 און פון 4—6 אָווענד.
בעמ.: דורכגאַנג אויך דורך פּעטריקאָווער 44/46

צו פערמיטען — אהן אפטרעט-געלד — **אַ געוועלב**
מיט אַ גרויס שוי-פענסטער צוזאַמען מיט אַ שטוב און קוך צענטראַל-הייצונג ווי אויך אַ באַד-צימער. צו ערפאַהרען ביים הויז-אַדמיניסטראַטאָר מ. בערגער, טעל. 172-42.
3853

PORADNIA WENEROLOGICZNA
פון דאָקטוירים ספּעציאַליסטען
זאַוואַדזקאַ 1.
נאָר פאַר ווענערישע הויט-קראַנקהייטען און מענער-שוואַכע אַנאַליזען פון בלוט און אויספלוס אויף סיפיליס און טריפּער קאָנסיליומס מיט ספּעציאַליסטען פון אוראַלאָגישע און נערוועז-קראַנקהייטען.
קוואַרץ לאַמפּ-עלעקטרישער הייל-קאַבינעט-קאַסמעטיס
טעגליך פון 8 אַ זייגער פריה ביז 9 אָווענד
זונטאָג פון 9 פריה ביז 2 נאָכמיטאָג
בעזונדערע וואַרטע צימער פאַר פרויען
וויזיט 3 זלאָטעס

Gimnazjum Żeńskie
Józefa Aba
w Łodzi, Zielona 10, tel. 122-12
איינשרייבונגען פון קאַנדידאַטקעס אין אַלע קלאַסען נעמט אָן דער סעקרעטאַריאַט טעגליך פון 10—1 נאָכמ.
די לעקציעס הויבען זיך אָן דעם 2-טען סעפּטעמבער ד. י. 8.30 אַ זייגער אין דער פריה.
Dyrektor (—) J. AB

טוך- און קאָרט-לאַגער
Sz. Maroko, Łódź
נאָוואָמיעסקאַ 2 פראָנט 1 שטאָק טעל. 15948
עמפּפעהלט צום ווינטער-סעזאָן אַ גרויסען אויסוואַהל פון די נייעסטע און בעסטע דאַמען- און מענער שטאָפען

א וויללע
אין אַ שעהנעם גאָרטען אין געגענד פון לאָדז (גינסטיגע טראַמוויי-קאָמוניקאַציע—נעבען דער סטאַציע) צוליב אָברייזע צו פערקויפען.
צוגענגליכער פרייז.
מעקלערס קענען זיך מעלדען
Hurwicz, Piotrkowska 56/48
פון 9—12 און 4—7 אָווענד. 3804

פערקויפטע נשמות
שפּאַנענדער ראָמאַן

(138 פאָרטזעצונג)

קאַפּיטעל 58.

די תפיסה אין דער לופט.

אין פּאַריז איז דאַמאָלס נישט געווען קיין שרעקליכער בנין, ווי די באַסטיליע, וועגען וועלכער מען פלעגט דערצעהלען אָהן אַ שיעור לעגענדעס. זייט דער געהיימניספולער אַרעסטאַנט פון קעניגליכען שלאָס איז איבערגעפיהרט געוואָרען אין מוראַ'דיגען הייגריך-טורם, האָט דער באַסטיליע-קאָמענדאַנט אָנגעהויבען קרענקליך אַלעמען חושד צו זיין.

מען האָט אָנגעהויבען דערצעהלען אויסטערלישע מעשיות. נאַטירליך, אַ בעקאַנטער סוד פאַר גאַנץ פּאַריז איז געווען דאָס, אַז אין הייגריך-טורם געפינט זיך אַ געהיימניספולער אַרעסטאַנט.

די קאַרעטע איז געקומען פון קעניגליכען שלאָס. אין וועלכען עס איז געזעסען גערמאַן, דער קעניגליכער קאַמערדינער, וואָס פלעגט, ווי תמיד איבער אַ שעה פאַרברענגען אין דער באַסטיליע.

דעם זעלבען אָווענד איז דער עקיפּאַזש געקומען צו דער בעשטימטער שעה. דורך דער בריק, וואָס איז ספּעציעל געווען געמאַכט, איז דער עקיפּאַזש צוגעפאָהרען צום בנין פון דער קאָמענדאַנטור. דער קאָמענדאַנט האָט גערמאַן'ען אויפגענומען מיט אַ קאַלטער גלייכגילטיגקייט, און האָט איהם שנעל אַריינגעפיהרט צו זיך אין הויז.

— נו, ווי אַזוי זעהען דאָרט אויס די געשעפטען? — האָט ער אַ פרעג געטון, — איז דער קעניג שטענדיג אין אַזאַ שלעכטער שטימונג?

— די זעלבע פראַגע האָט איהר מאַיעסטעט מיר געשטעלט היינט אינדערפריה, — האָט גערמאַן געענטפערט. — זיין קעניגליכע הויכהייט איז אין אַ זעהר שלעכטער שטימונג, ווייל די גאָלד-האָריגע, שעהנע האַננאַ לעבלאַנק איז נאָך נישט געפינען געוואָרען ביז'ן היינטיגען טאָג.

— אפשר לעבט שוין נישט דאָס מיידעל? — האָט דער קאָמענדאַנט זיך אַריינגעמישט.

— דאָס איז מעגליך, אָבער דער קעניג איז חושד, אַז זי איז אָנ טלאָפען. דעם קעניג'ס שלעכטער הומאָר שלאָגט זיך איבער אויף מיינע ביינער.

— אָרימער גערמאַן, — האָט דער קאָמענדאַנט צוגעגעבען, — איך בעדויער אייך שטאַרק, — אָבער צי איז דען מיר בעסער? צי האָב איך דען גישט די שרעקליכע פאַראַנטוואָרטליכקייט פאַר דעם געפאַנגענעם? זייט דעם, ווי ער געפינט זיך דאָ, האָב איך נישט קיין טאָג און נישט קיין נאַכט. עס דוכט זיך מיר אַלץ, אַז ער איז ענטקומען.

— צי האָט זיך דאָס געהיימניספולע געשטאַלט נאָך אַמאָל בעוויזען אויפ'ן טורם? — האָט גערמאַן געפרעגט.

— ביז יעצט נישט, דאָך חוץ, באַלד פאַרטאָגס האָט דער זעלנער, וואָס שטעהט אויף דער וואַך, דערזעהען, ווי אַ שאָטען בעוועגט זיך אויפ'ן טורם.

גערמאַן האָט געצויגען מיט די אַקסלען.

— איך קען מיר אויך נישט פאָרשטעלען, אַז עס זאָל עטוואָס עהנליכעס קענען פּאַסירען. נו, לאָמיר געהען אין תפיסה אַריין.

פאַר'ן טויער זענען געשטאַנען צוויי גוואַרדיסטען.

דער קאָמענדאַנט האָט מיט זיך אַרויסגעפיהרט אַ שפּאַרען, בעדעקטען קויבער און געוואַרט ביז גערמאַן וועט אויפּעפענען איינע פון די דאָפּעלט-אייזערנע טירען.

דאָס טירעל איז געווען אָהן פענסטער, אינווייניג איז געווען אַ צווייטע טיר, אויך געשמידט אין אייזען עטוואָס אַ שמעלערע אפילו, אָבער הויך ביז'ן סופיט.

גערמאַן און דער קאָמענדאַנט האָבען די טיר אויפגעעפענט, דאָ אַרום האָט געפיהרט די בריק ביז'ן הייגריך-טורם.

דורך דער בריק זענען זיי ביידע צו צו אַ אַנדערער טיר, וואָס גערמאַן האָט ווידער אויסגעעפענט און זיי זענען אַריין אין טורם. אַז זיי האָבען אַראָפּגעקוקט, האָבען זיי בעמערקט ברענענדע לאַמפּען.

— אַ תפיסה אין די לופטען, — האָט גערמאַן שטיל אַ זאָג געטון.

פאָרזיכטיג זענען זיי אַרויף אויף די אייזערנע טרעפּען, דער קאָמענדאַנט האָט אָנגעצונדען צוויי לאַמטערנען, דאָ האָבען זיי בעמערקט די הענגענדע תפיסה. אויף דער גאַנצער ערד-קוגעל געפינט זיך נישט אַזאַ עהנליכע מיט אַזעלכע ראַפינירטע אכזריות'דיגע מעשים. אויף דער פּלאַטפאָרם האָט זיך געפינען אַ מאַשין מיט אַ קאַרבע, וואו עס זענען אַראָפּגעהאַנגען קייטען ביז אין דער העלפט טורם. אויף די קייטען האָט געהאַנגען אַ אומגעהויערע אייזערנע שטייג.

דער קאָמענדאַנט מיט גערמאַן'ען האָבען אָהן שוועריגקייטען אַ דרעה געטון ביי דער קאַרבע און אַרויסגעצויגען די אייזערנע משא אין דער הויך.

אין דער סאַמע הויך פון דער שטייג איז געווען אַ טירעל, דורך וועלכער מען האָט געקענט מיט דער הילף פון אַ לייטערל אַריינקריגען זיך אינווייניג.

די שטייג איז בעשטאַנען פון צוויי טיילען, אין דער גרעסטער אָבטיילונג האָבען זיך געפינען פערשידענע כלים און מכשירים, ווי אַ טיש, אַ שאַנק, אַ שטוהל, אויף דער פּאָדלאָגע איז געווען אייסגעשפּרייט אַ דיוואַן. אין דער צווייטער אָבטיילונג איז געווען דאָס שלאָפצימער.

(פאָרטזעצונג קומט.)

Redaktor-wydawca B. Hamburski

Drukarnia B. i M. Hamburskich w Łodzi, Piotrkowska 88